

UNIVERZITA TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ

Fakulta humanitních studií

Institut mezioborových studií Brno

Historie české penitenciaristiky

DIPLOMOVÁ PRÁCE

**Vedoucí diplomové práce:
PhDr. Miloslav Jůzl, Ph. D.**

**Vypracovala:
Bc. Vladislava Purkartová**

Brno 2010

Poděkování

Děkuji panu PhDr. Miloslavu Jůzlovi, Ph. D. za metodickou pomoc a věcné připomínky, které mi poskytl při zpracování diplomové práce.

Zároveň bych chtěla poděkovat panu Ing. Mgr. Josému L. Ariasovi Panamá, sociologovi Věznice Příbram za morální podporu, odbornou a technickou pomoc, kterou mi poskytl při zpracování mé diplomové práce.

Bc. Vladislava Purkartová

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Historie české penitenciaristiky“ zpracovala samostatně a použila jsem literaturu uvedenou v seznamu použitých pramenů a literatury, který je součástí této diplomové práce. Elektronická a tištěná verze diplomové práce jsou totožné.

V Obořišti, dne 22. 03. 2010

Bc. Vladislava Purkartová

OBSAH

Úvod.....	3
1. Historie.....	5
1. 1 Počátky utváření vězeňského systému v českých zemích	6
1. 2 Moderní základy vězeňství po vzniku ČSR.....	8
1. 3 Vězeňství v období let 1945 – 1989.....	9
1. 4 Reforma a perspektivy vězeňství v letech 1990 až po současnost.....	12
1. 5 Shrnutí.....	14
2. Vězeňská zařízení a jejich specifika	16
2. 1 Typy věznic.....	18
2. 2 Náhled do historie vybraných věznic.....	20
2.2.1 Vazební věznice	20
Vazební věznice Praha-Ruzyně – minulost a současnost	20
Vazební věznice Brno – Bohunice – minulost a současnost.....	22
2.2.2 Věznice	24
Věznice Plzeň – Bory – minulost a současnost	24
Věznice Příbram – Bytíz – minulost a současnost.....	25
Věznice Mírov – minulost a současnost	27
2.3 Shrnutí.....	29
3. Legislativní úprava výkonu trestu.....	30
3. 1 Legislativní úprava výkonu trestu na našem území.....	30
3. 2 Účel výkonu trestu	34
3. 3 Druhy trestů	36
3.4 Shrnutí.....	41
4. Výkon trestu.....	43
4. 1 Činnost oddělení výkonu trestu	44
4. 2 Nástupní oddělení	45
4. 3 Oddělení běžného výkonu trestu.....	49
4.4 Výstupní oddělení	51
4.5 Shrnutí.....	54
EMPIRICKÁ ČÁST	55
5. Průzkumné šetření.....	55
5.1 Formulace výzkumného problému.....	55

5. 2 Stanovení průzkumného šetření	55
6. Metodologie šetření	55
6. 1 Charakteristika výzkumného souboru.....	55
6. 2 Výzkumné metody	56
6. 3 Postup a průběh šetření	58
Tabulka č. 4:místo bydliště - netrestaní	59
Tabulka č. 5:dosažené vzdělání - trestaní	60
Tabulka č. 6:dosažené vzdělání - netrestaní.....	60
Tabulka č. 7:věkové složení - trestaní.....	60
Tabulka č. 11:Pracovní současnost - netrestaní	61
6. 4 Výsledky průzkumného šetření.....	62
1. VÝVOJ VĚZEŇSKÉ SLUŽBY	62
2. BEZPEČNOST VE VĚZNICÍCH	64
3. ZAMĚSTNÁVÁNÍ ODSOUZENÝCH.....	65
4. ZACHÁZENÍ S VĚZNI	67
5. UKLÁDÁNÍ TRESTU	68
Diskuse.....	71
Závěr	75
Resumé.....	77
Anotace	78
Annotation.....	79
Seznam použité literatury:	80
Příloha č. 1	83
Příloha č. 2	87

Úvod

Vězeňství je od pradávna oblastí, kterou se nutně zabývala každá společnost. Není tomu jinak ani v současné době, protože asi nikdy nenastane ten ideální stav, kdy budou všemi lidmi plně respektována pravidla společnosti zakotvená v zákonech.

V průběhu staletí uvěznění odsouzených měnilo svoji funkci od prosté separace jedince od společnosti k co nejučelnější snaze odsouzeného převychovat a pomoci mu k návratu do „beztrestného života“. Tímto vývojem prošlo i české vězeňství.

České vězeňství nastoupilo v roce 1989 cestu radikální transformace. Základ této cesty tvoří depolitizace českého vězeňství, jeho humanizace, decentralizace jeho řízení a demilitarizace.

Vězeňské subsystémy vyspělé Evropy (např. německé, anglické, francouzské) se po celá desetiletí vyvíjely kontinuálně, naopak český vězeňský systém stál před složitým úkolem transformovat se zásadně, a to v relativně krátké době. (Jůzl, Olejníček, 2004)

Transformace vězeňství, jejímž teoretickým základem byla Koncepce českého vězeňství přijatá v roce 1991, využila plně výhody nechat se inspirovat zahraničními modely, vyhnout se chybám a omylům a případně zkrátit některé vývojové etapy. Byl vytvořen legislativní rámec pro naplňování dané koncepce, podmínky organizační a částečně také materiální. Rutinní výkon trestu, založený na organizování života ve vězení byl překonán, stejně tak jako byly překonány i prvotní problémy s procesem humanizace.

Celý vězeňský systém musí být tedy chápán jako odraz demokratických hodnot společnosti, přestože věznice, jako instituce, nejsou ve středu jejího zájmu. Způsob zacházení s pachateli trestné činnosti vyjadřuje velmi zřetelně i vztah společnosti k jedinci a postoj k občanským právům a svobodám. Z historie vězeňství lze učinit ten závěr, že čím vyspělejší společnost, tím je propracovanější systém nápravy odsouzených.

Mám za to, že v souvislosti s problematikou vězeňství bylo napsáno mnoho významných prací, publikací i článků. Jsem přesvědčena o tom, že každá další práce je přínosem pro činnost zaměstnanců věznic. Dále může být i inspirací pro další studenty, či zájemce o práci ve vězeňských zařízeních.

Uvedené téma jsem si vybrala proto, že je mi blízké a myslím si, že každá tato práce přináší jiný pohled na fungování Vězeňské služby České republiky, na práci zaměstnanců i na samotné odsouzené. Tato diplomová práce může být využita jako inspirace pro přípravu materiálů ke vzdělávání nově příchozích zaměstnanců k Vězeňské službě či může sloužit k určitému pohledu široké laické veřejnosti do zákulisí vězeňské služby.

Cílem mé práce je podat nástin historie a vývoje českého vězeňství široké laické veřejnosti a zároveň popsat rozdílnosti ve způsobu výkonu trestu v různých časových obdobích. Dalším cílem je provést komparaci názorů odsouzených a laické veřejnosti na fungování Vězeňské služby v oblastech týkající se vývoje vězeňské služby, bezpečnosti vězeňských zařízení, zaměstnávání odsouzených, zacházení s vězni a ukládáním trestů.

Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část, přičemž teoretická část obsahuje 4 kapitoly:

První kapitola se zabývá počátky vězeňství na našem území a jeho vývojem v letech 1918-1989 a dále reformou a perspektivami vězeňství v letech 1990 až po současnost.

Obsahem druhé kapitoly jsou vězeňská zařízení a jejich rozdělení, a dále podání nástinu historie a současného fungování vybraných věznic. Jedná se o Vazební věznici Praha-Ruzyně, Vazební věznici Praha-Pankrác a Brno-Bohunice, Věznici Plzeň - Bory, Věznici Příbram a Věznici Mírov.

Třetí kapitola je věnována legislativní úpravě výkonu trestu, účelu výkonu trestu a druhům trestu.

Závěrečná, čtvrtá kapitola podává stručný pohled do činnosti v oblasti zacházení s odsouzenými.

1. Historie

Při pohledu do historie zjišťujeme, že vězení ve starověku měla za úkol střežit, izolovat pachatele od společnosti, trest v těch dobách byl spojován především s myšlenkou pomsty a represe. V tomto období byly aplikovány takové tresty, jako jsou např. **vyhnanství peněžité pokuta, zmrzačení těla či trest smrti. Trest odnětí svobody v nynější podobě nebyl v nejstarším období uplatňován. (Jůzl, Olejníček, 2004).** Souvislost hledejme v hospodářských obtížích občin a měst při zřizování věznic a při udržování dozorčího personálu. Trestem bylo i ztotočení nebo vyhánění pachatele z obcí. U římského práva můžeme zaznamenat otroctví pro dluhy, později otroctví z trestu. Rozsudkem trestního soudu se odsouzený stal státním otrokem a musel pracovat v dolech nebo na jiných veřejných pracích. Rozsáhlejší připomenutí o věznicích mají původ v období římského impéria. Vězení bylo pojímáno spíše jako zajišťovací vazba než aby plnilo funkci izolování pachatele od společnosti. Pokud byl odsouzenému uložen rozsudek trestu smrti hladem, bylo využito tohoto vězení. Zpočátku nebyly pro vězení vyhrazeny nebo stavěny ani žádné speciální prostory. K naplnění jejich účelu sloužily i náboženské chrámy. (Jůzl, Olejníček, 2004)

Středověk se vyznačoval stejnými tresty jako starověk. Vykonání těchto trestů bylo prováděno s větší krutostí. V této době vznikají církevní vězení v podobě vězení klášterního nebo vězení inkvizice, dále to byla hradní vězení – u nás můžeme jmenovat hrad Mírov či Špilberk. Důvodem pro vznik panských vězení bylo donutit poddané k robotním povinnostem. Vzhledem k tomu, že ve středověku neexistoval jednotný vězeňský systém, vznikala temnice a vojenská vězení. (Uhlík, 2006)

Trest plní i nadále funkci odstrašení a má i preventivní charakter. Některé z trestů plní funkci vylučovací. Dlouho sloužilo vězení jen k internaci, izolaci trestaných a součástí, ztřeštěním trestu byla práce. S počátky nápravného působení lze spatřit převážně u krátkodobých trestů spojených s odnětím svobody, u trestů peněžitých či nucených prací. Uvěznění bylo humánnějším postupem, nezbavovalo člověka života a nebyla dotknuta ani jeho fyzická integrita.

První moderní vězeňské instituce vznikají jako výsledek spíše osamocených iniciativ dobročinných společností nebo jednotlivců (Jůzl, Olejníček, 2004, str. 39). Humanizační myšlenky s sebou přinesly úvahy o nápravě zločinců. První moderní vězeňské objekty měly ráz donucovacího domova, nápravného ústavu. Jejich vznik

souvisel s růstem chudoby a vzrůstající tendencí zločinnosti mladistvých. Vznikaly různé ústavy, které se snažily převychovávat hlavně mladé lidi (Anglie – Workhouse 1553). Byl systematizován vězeňský režim. První státem řízená reforma vězeňství byla realizována v USA na přelomu 18. - 19. století.

Nová soustava názorů na trestání se prosazuje až s nástupem osvícenství. Filosofie osvícenství přichází s úvahami o humanizaci trestu a trestání. Osvícenci se dovolávají toho, aby byla v zákoně zakotvena i určitá ochrana pachatele. Na trest vězení začíná být pohlíženo ve větší míře z hlediska možnosti převýchovy potrestaného. Využívání uvěznění jako druh trestu i u pachatelů závažných trestných činů bylo výrazem humánnějšího přístupu trestání vzhledem k častému používání trestu smrti, zmrzačování a krutých tělesných trestů. Při umístění odsouzeného do vězení bylo využíváno jeho pracovní síly. V 18. století dochází k povýšení trestu odnětí svobody na takřka výsadní trestní prostředek. Societa si uvědomila, že je zapotřebí vězně vychovávat a ne jen pouze izolovat od společnosti. Zároveň se zjistilo, že ani sebe přísnějšími tresty se nedosahuje prospěšné změny v chování (Jůzl, Olejníček, 2004).

1. 1 Počátky utváření vězeňského systému v českých zemích

Způsoby udělování a vykonávání trestů vycházely z podstaty a zvyklostí zvykového práva, které od 10. století v našich zemích začalo být ovlivňováno křesťanstvím. Pachatelé mohli být trestáni na životě či na těle, případně na majetku. Mohli mít omezena svá práva, ale také vyobcováním ze společnosti nebo dáním do otroctví. Pachatele těžkých zločinů trestali smrtí. Než byl vykonán rozsudek, tak byl mučen a vězněn v hladomorně. Pobyt v hladomorně vedl k trvalému podlomení zdraví a pozvolnému umírání vězňů.

Příchod křesťanství některé druhy trestů trochu zmírnil. Středověk byl znám tím, že po určité době uvěznění může u vězně vyvolat jeho polepšení a s vhodnou pomocí může dojít i k nápravě vězněného. Přestože tereziánský zákoník platný od 01. 01. 1770 odstranil užívání některých krutých trestů, ještě do roku 1777 připouštěl v trestním soudnictví možnost mučení. Za vlády Josefa II. se pak v roce 1787 v textu zákonů a řádů objevuje myšlenka, že trest nemá být jen odplatou za spáchané zločiny, ale má přispět i k nápravě provinilce.

Rok 1792 přinesl několik dekretů umožňujících zlepšení vězeňských podmínek. Přibýlo více stravy a bylo dbáno o větší dostatek vzduchu a světla v celách. Od 18. století se začal více projevovat i vliv práva římského a posléze městských práv. Samostatný vývoj českého trestního práva byl přerušen v první čtvrtině 18. století na dobu trvající dvě století. Obnoven byl až po roce 1918 a znovu výrazně deformován po roce 1948 (Uhlík, 2006).

Bouřlivé události roku 1848 ve střední Evropě se dotkly i Čech, Moravy a Slezska, které byly součástí rakouského císařství.

V roce 1852 je vydán císařský patent č. 117 o zločinech, přečinech a přestupcích, který byl na našem území využíván jako trestní zákon téměř 100 let. Podle tohoto zákona byl vykonáván trest odnětí svobody v těžkém žaláři, žaláři a vězení. Vězni již nebyli na celách spoutáni a poutacích prostředků se používalo pouze při jejich transportu anebo krátkodobě, v případě pokusu o útěk nebo násilného jednání. Vězeňství bylo zcela zestátněno a jeho řízení se ujalo ministerstvo spravedlnosti. K výkonu trestu odnětí svobody jsou budovány státní trestnice, buď rekonstrukcí objektů, které původně sloužily jinému účelu nebo novou výstavbou. V roce 1856 vznikla státní trestnice ze středověkého hradu Mírov, v roce 1857 další trestnice z někdejšího kartuziánského kláštera ve Valdicích u Jičína. Novou výstavbou vznikla trestnice Bory v roce 1878 a trestnice v Praze - Pankrác v roce 1889.

Na přelomu poloviny 19. století pronikají do vězeňství snahy o nápravu vězněných osob, zejména skrze duchovní. Příkladnou práci na tomto poli vykonal vězeňský kaplan František Josef Řezáč. Myšlenka F. J. Řezáče spočívala v tom, že prosazoval vzdělávání vězňů, jejich vychovávání a jako první začal vězně vyučovat. František Josef Řezáč kritizoval tehdejší převažující důraz na odměřené vyučování jednotlivým předmětům. „Věřil, že především dobré školství v novohumanizačním duchu, uplatňované i u vězeňské populace, nejen poučující ale i vychovávající, může podstatněji podpořit omezení zločinnosti jak u regetentů (dnes bychom řekli u recidivistů), tak především u prvotrestanců. Právě Řezáčovým přičiněním se naplno projevila i v našich zemích snaha uskutečňovat záměr vzdělávání a vyučování vězeňské populace již na základě poznatků pedagogiky a dalších rozvíjejících se vědních oborů“ (Uhlík, 1997, str. 28).

1. 2 Moderní základy vězeňství po vzniku ČSR

Po rozpadu habsburské monarchie v roce 1918 vzniká Československá republika. Byl převzat justiční a vězeňský systém rakouské monarchie.

V počátcích roku 1919 došlo postupně ke zdokonalování základní legislativní úpravy. Základní změnou bylo zvýraznění progresivity výkonu trestu, tedy postupné zmírňování režimu v závislosti na průběhu nápravy odsouzených. Byly vydávány nové řády a nově upraveny předpisy o pracovním režimu delikventů. Vznikají zvláštní vězeňská oddělení. „Trestní právo první republiky znalo trest smrti a přidržení v žaláři, což představovalo v té době trest odnětí svobody. Trest v žaláři se rozlišoval **podle tuhosti – žalář a těžký žalář a podle doby trvání – doživotí či trest na určitý čas**“ (Jůzl, Olejníček, 2004, str. 39-42). Výkon trestu se mohl zosťovovat různými opatřeními, mezi které řadíme půst, tvrdé lože, vypovězení ze země, samovazbu či uzavření o samotě v temné komoře.

Přibližně po roce 1920 byl postupně zaznamenán pokles zločinnosti. Jsou vytvářeny nové koncepce v oblasti vězeňství, na kterých se podílejí učitelé, lékaři, psychologové, duchovní a členové některých církevních řádů. Věznice se zaměřují na vnitřní vybavenost a větší pozornost je věnována i samotným odsouzeným. Zřizují se zdravotnická oddělení, dílny pro práci odsouzených, školy a tělocvičny pro trávení volného času trestaných.

Velmi podstatnou záležitostí se stalo to, že vězni pracovali, vzdělávali se, dodržovali pevné řády a kázeň. Pevné řády i předpisy platily pro vězeňský personál. Vězeňští úředníci byli vzdělanými pracovníky. Měli právnické či jiné vysokoškolské vzdělání a odbornou vězeňskou kvalifikaci nebo byli absolventy středních škol s maturitou. Procházeli různými odbornými kurzy, skládali kvalifikační zkoušky a postupně bylo upouštěno na základě nových vězeňských předpisů od polovojenského režimu vůči vězňům. Byly uplatňovány snahy o mravní působení na vězně, o jejich osvětu a výchovu ke spořádanému životu po propuštění. **Československé vězeňství dosáhlo na přelomu 30. a 40. let mezinárodní úrovně a stalo se uznávaným.**

1. 3 Vězeňství v období let 1945 – 1989

„Slibný vývoj našeho vězeňství skončil v období totalitního fašistického režimu. Vězeňství bylo zneužíváno k nevybíravému potlačování odporu, který se snažil zabránit úplné likvidaci českého národa a zabránit jeho historických území“ (Jůzl, Olejníček, 2004, str. 62). Po porážce fašismu v roce 1945 byly v poválečné době obnoveny všechny státní instituce včetně vězeňství.

Po roce 1945 řídil převážnou část vězeňských zařízení resort spravedlnosti. Mimo to však existovala i vězeňská zařízení spravovaná ministerstvem vnitra. Byl schválen zákon č. 247/1948 Sb. o táborech nucené práce (TNP). Do TNP byli lidé umísťováni administrativní cestou, bez soudního rozsudku, až na dobu dvou let. Zneužívání otročké práce bez ohledu na zdraví a životy vězňů, je zdokumentováno dostatečně. Vězeňský ústav v podobě ostnatým drátem obehnaného tábora s dřevěnými baráky uvnitř se v mnohém podobal vězeňským táborům v sovětském systému Gulagu. Zákonnitě dochází ke zvyšování vlivu represivních složek státního aparátu v těchto zařízeních. Pro totalitní moc je typická snaha vytvořit takový systém, v němž je celé trestní řízení včetně následného výkonu trestu zabezpečeno pouze jedním ministerstvem. V Československu jím bylo ministerstvo národní bezpečnosti (MNB) vytvořené v květnu 1950.

V červnu 1951 byly Ministerstvem národní bezpečnosti převzaty trestanecké pracovní tábory (TPT) při uranových dolech. Zároveň byl pod MNB převeden i Trestní ústav Leopoldov a Trestní ústav pro ženy Pardubice.

O rok později, v září r. 1952, MNB získalo kontrolu nad celým čs. vězeňským systémem (www.totalita.cz dne 08. 10. 2009). Na vězně je pohlíženo jako na třídní nepřátele a jako na zdroj levné pracovní síly. Jsou využíváni k těžkým pracím ať už ve stavebním, těžebním či těžkém strojírenském průmyslu.

V polovině šedesátých let byla socialistickým Československem přijata řada mezinárodních pravidel. Ta určovala způsob zacházení s odsouzenými osobami. V této době se začíná prosazovat pedagogicko-psychologický přístup k vězňům a mizí „třídní“ pojetí trestu.

V roce 1957 byla vydána Hospodářskou a sociální radou Organizace spojených národů Standardní minimální pravidla pro zacházení s vězni. Tato pravidla se stala základní normou při provádění reformy vězeňských systémů v jednotlivých

západoevropských zemích. U nás byl vydán zákon č. 59/1965 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody. Lze jej považovat za legislativní základ dílčí reformy československého vězeňství. Zavedením zařazování odsouzených do tří nápravně výchovných skupin umožnilo, aby s odsouzenými pracovali odborní zaměstnanci. Odbornými zaměstnanci byli vychovatelé, sociální pracovníci, učitelé, speciální pedagogové či psychologové.

Tito odborníci využívali pro svoji práci odborné přístupy v zacházení s trestanými jedinci a pozitivně měnili sociálně psychologické klima v jednotlivých ústavech. Zpracovávali komplexní vyšetření odsouzených a v souvislosti s tím i tzv. reedukační programy, jejichž konečným cílem byla snaha o resocializaci vězně.

S přijetím zákona o výkonu trestu vznikl Sbor nápravné výchovy (SNV). Po vězeňském personálu byly vyžadovány vyšší odborné požadavky při přípravě a kvalifikaci každodenní práce s odsouzenými. Vězeňská zařízení doznala různých změn v podobě oddělení ostrahy od dalších činností, zanikaly dřívější vězeňské tábory sovětského typu a pokračoval proces centralizace útvarů nápravných zařízení.

Prostor pro modernější reformní názory se postupně otevíral především v ústředí SNV v Praze.

V prosinci 1966 byl založen Ústav pro výzkum metod nápravné výchovné činnosti. Později byl přejmenován na Výzkumný ústav penologický (Historická penologie).

Ve vězeňských zařízeních bylo započato s reedukační činností, ta se však omezila na oblast kolektivní převýchovy. Základní ideou převýchovy se stalo pracovní zaměstnávání, jakožto forma ekonomického využití „jinak pro společnost nepoužitelných“ vězňů.

Zcela specifický a svým způsobem i plný paradoxů byl ve vězeňství rok 1968. V období tzv. pražského jara se objevuje kritika poměrů ve vězeňství. Rychlá celospolečenská liberalizace, včetně zahájení revize politických procesů, rehabilitací a sdružování bývalých politických vězňů (vznik K 231 aj.) ovlivnila nespokojenosti se stávajícími nedostatky ve věznicích. „Rostoucí neklid v řadě ústavů přerostl v dubnu 1968 ve vzpuru vězňů v Minkovicích a skončil v srpnu hromadným pokusem o útěk v Příbrami“ (Uhlík, 2006, str. 308).

Prezident republiky vyhlásil rozsáhlou amnestii. V této době byl SNV a tím i celé vězeňství převedeno do působnosti Ministerstva spravedlnosti. Delimitace vězeňství do tohoto resortu se však realizovala až po okupaci Československa na základě zákona č. 173/1968 Sb.

Po ideologické očistě SNV v sedmdesátých letech 20. století bylo opět nastoleno vojenské byrokratické direktivní řízení prostřednictvím rozkazů. Dorozumívání se s odsouzenými v duchu pedagogických a psychologických zásad byla omezena, zvýšila se tvrdost v zacházení s vězni. Naše vězeňství začalo opět stagnovat. Zastavení se dosáhlo vrcholu v období tzv. normalizace. Vězeňství se opět stalo soustavou uzavřenou před společností (Uhlík, 1997).

Postupem dalších let dospělo vězeňství u nás do stavu, který zanechal komunistický totalitní režim po svém pádu. Většina vězeňských zařízení byla ve špatném technickém stavu. Nevyhovovala evropským normativům. Zabezpečovací systémy i další vybavení většiny věznic a nápravně výchovných ústavů byly zastaralé, včetně vybavení vězňů. Systém odborného vzdělávání příslušníků SNV byl zpolitizovaný a informační systémy ve srovnání se západoevropskými demokratickými státy zastaralé. Uplatňování lidských práv ve vězeňských zařízeních nebylo záměrem, nýbrž naopak důvodem pro nedobrovolný pobyt ve věznicích.

„Totalitní vězeňství se projevovalo jako uzavřený systém, bez účinné kontroly veřejnosti, které zavedlo militantní dehumanizovaný dril plný ponižování, metody maximálního pracovního vytížení vězňů bez poskytování nutné péče, s opomíjením dalších výchovných možností, s výjimkou uplatňování další vysilující dřiny. Kontrolní mechanismy zahraničních humanitárních organizací nebyly připouštěny“ (Uhlík, 2006, str. 310).

V roce 1980 byl zrušen Výzkumný ústav penologický a došlo tak k zániku odborné základny českého vězeňství. Za působnosti VÚP byly získávány informace o dění v zahraničním vězeňství. Rozvíjeny také byly diagnostické, terapeutické a zejména skupinové metody, dále byly ověřovány různé formy resocializace odsouzených a byl zabezpečován odborný růst pedagogů, psychologů i vychovatelů. V této souvislosti je nutné uvést jméno doc. PhDr. Jiřího Čepeláka, CSc., který tento ústav řídil a osobně se podílel na jeho vědecko výzkumné i odborně pedagogické činnosti.

S přijetím nového zákona ČNR č. 555/1992 Sb. o Vězeňské službě a justiční stráži České republiky nastala nová éra českého vězeňství.

1. 4 Reforma a perspektivy vězeňství v letech 1990 až po současnost

Na základě vnitropolitických změn po tzv. sametové revoluci dochází k obnově demokratického státu. Tyto proměny zasáhly výrazně i do vězeňství. V roce 1990 byla vyhlášena rozsáhlá amnestie prezidenta republiky. Bylo propuštěno více než 17 tisíc odsouzených. Odsouzení, na které se tato rozsáhlá amnestie nevztahovala, usilovali také o propuštění z výkonu trestu. Jejich úsilí se projevovalo vyvoláváním nepokojů, hromadnými hladovkami, ničením vězeňského zařízení či organizováním vzpour.

Zákonem č. 175/1990 Sb., byl zrušen trest smrti, tento byl nahrazen doživotním trestem odnětí svobody.

„V roce 1990 byla vypracována koncepce reformy českého vězeňství, která i dnes představuje teoretické východisko i praktický program pro postupné vytváření moderního vězeňského systému. To byl rozhodný krok při transformaci vězeňství v duchu Standardních minimálních pravidel OSN pro zacházení s vězni a díky němu dnes můžeme konstatovat, že náš vězeňský systém se již rozvíjí a výkon vazby a trestu odnětí svobody je plně v souladu se všemi mezinárodními konvencemi a závazky, které náš stát přijal, především s Evropskými vězeňskými pravidly přijatými Radou Evropy.“ (Jůzl, Olejníček, 2004, str. 67)

V této koncepci byly formulovány cíle reformy a metody jejich dosažení. Do progresivních systémových změn byla zahrnuta i humanizace vězeňství. Jedním ze záměrů humanizace je zlepšení materiálních podmínek života ve věznicích, to znamená zajistit podstatné materiální podmínky náležité pro život člověka, které jsou důležitou podmínkou pro psychický a fyzický vývoj člověka a jeho zdraví. Humanizace vězeňství znamená vytvořit vhodný funkční legislativní rámec pro uplatňování práv a svobod vězňů na jedné straně a pro naplňování účelu výkonu vazby a výkonu trestu na straně druhé, včetně jejich korektivních mechanismů přístupných kontrole, tak aby nemohla být uplatňována libovůle či zlovůle. V reformě byl nově vymezen účel trestu a trestání.

Výkon trestu podle této koncepce měl splňovat hlavně resocializační efekt, to znamená, že pouhý výkon trestu odnětí svobody měl být vykonáván tak, aby pomohl odsouzeným k bezproblémovému návratu do společnosti, aby je připravil na normální život, život na svobodě. Samozřejmě trest výkonu odnětí svobody měl být určitou

újmou pro pachatele, ne však formou ponižování lidské důstojnosti, jeho lidská a občanská práva mohla být omezena pouze v nezbytném rozsahu.

S účinností od 01. 01. 1993 byla samostatným zákonem ČNR č. 555/1992 Sb., zřízena Vězeňská služba ČR, která ve stanoveném rozsahu plní úkoly státní správy vězeňství a zajišťuje výkon vazby a výkon trestu odnětí svobody.

Evropská vězeňská pravidla přikládají velkou význam zaměstnancům věznic. Kvalita penitenciárního zacházení s vězněnými osobami se odvíjí od kvality personálu – od jeho profesní specializované přípravy, osobnostní vyzrálosti, etické úrovně, sociální citlivosti včetně motivačních zaměření pro tento výkon sociální služby. Všechna koncepční mínění, ale také reformní úsilí jsou úzce spjata s odbornou připraveností a profesionální zdatností vězeňského personálu. Proto došlo v roce 1992 ke zřízení Institutu vzdělávání ve Stráži pod Ralskem. V rozsahu svého působení zahrnuje Institut co nejširší škálu vzdělávacích aktivit od primární přípravy všech zaměstnanců až po nejvyšší úroveň vzdělávání

1. 5 Shrnutí

První kapitola podává náhled do historického vývoje vězeňství. Věnována je také počátkům utváření vězeňského systému na našem území, dále moderním základům vězeňství po vzniku ČSR a v neposlední řadě i reformě a perspektivě vězeňství.

- Vězeňstvím se zabývala každá společnost, měnilo svoji funkci od prosté separace jedince od společnosti k co nejúčelnější snaze odsouzeného převychovat a pomoci mu k návratu do života bez trestů.
- V dřívějších dobách bylo snahou a to často jen jedinou, provinilce izolovat a tím jim zabránit v možném dalším páchání trestných činů. To samozřejmě platí i v současnosti, ale zároveň k tomu přistupuje i zkoumání a hledání odpovědi proč chování konkrétního jedince dospělo až k porušení zákona.
- První moderní vězeňská zařízení byla výsledkem dobročinných společností či jednotlivců. Nová myšlenka trestání se prosazuje až s nástupem osvícenství, které přichází s úvahami o humanizaci trestu a trestání. Na trest vězení začíná být pohlíženo ve větší míře z hlediska možnosti převychovy potrestaného.
- Rok 1792 přinesl několik dekretů umožňujících zlepšení vězeňských podmínek – přibylo více stravy a bylo dbáno o větší dostatek vzduchu a světla v celách.
- V roce 1852 je vydán císařský patent č. 117 o zločinech, přečinech a přestupcích, který byl na našem území využíván jako trestní zákon téměř 100 let.
- Na přelomu poloviny 19. století pronikají do vězeňství snahy o nápravu vězňených osob, zejména skrze duchovní. Řezáčovým přičiněním se naplno projevila i v našich zemích snaha uskutečňovat záměr vzdělávání a vyučování vězeňské populace již na základě poznatků pedagogiky a dalších rozvíjejících se vědních oborů.
- Jsou vytvářeny nové koncepce v oblasti vězeňství, na kterých se podílejí učitelé, lékaři, psychologové, duchovní a členové některých církevních řádů. Věznice se zaměřují na vnitřní vybavenost a větší pozornost je věnována i samotným odsouzeným. Zřizují se zdravotnická oddělení, dílny pro práci odsouzených, školy a tělocvičny pro trávení volného času trestaných.

- Postupně byly vydávány nové zákony a řády týkající se problematiky vězeňství.
- Cestu slibného vývoje vězeňství přerušil totalitní fašistický režim. Vězeňství bylo zneužíváno k potlačování odporu. Na vězně je nahlíženo jako na třídního nepřítele a jako na zdroj levné pracovní síly. Jsou využíváni k těžkým pracím – stavebním, v těžebním i těžkém strojírenském průmyslu.
- Až 60. léta přinesla pro odsouzené zlepšení jejich podmínek. Hospodářskou a sociální radou OSN byla vydána Standardní minimální pravidla pro zacházení s vězni. Standardní minimální pravidla představují minimální předpoklady, které OSN přijala jako žádoucí pro zacházení s vězni.
- Po ideologické očiště SNV v sedmdesátých letech 20. století bylo opět nastoleno vojenské byrokratické direktivní řízení prostřednictvím rozkazů. Komunikace s vězni v duchu pedagogických a psychologických zásad byla omezena, zvýšila se tvrdost v zacházení s vězni.
- Na základě rozhodnutí ministra spravedlnosti byl v roce 1980 zrušen Výzkumný ústav penologický a došlo tak k zániku odborné základny českého vězeňství.
- V roce 1990 byla vypracována koncepce reformy českého vězeňství, která i dnes představuje teoretické východisko i praktický program pro postupné vytváření moderního vězeňského systému.
- S účinností od 01. 01. 1993 byla samostatným zákonem ČNR č. 555/1992 Sb., zřízena Vězeňská služba ČR, která ve stanoveném rozsahu plní úkoly státní správy vězeňství a zajišťuje výkon vazby a výkon trestu odnětí svobody.

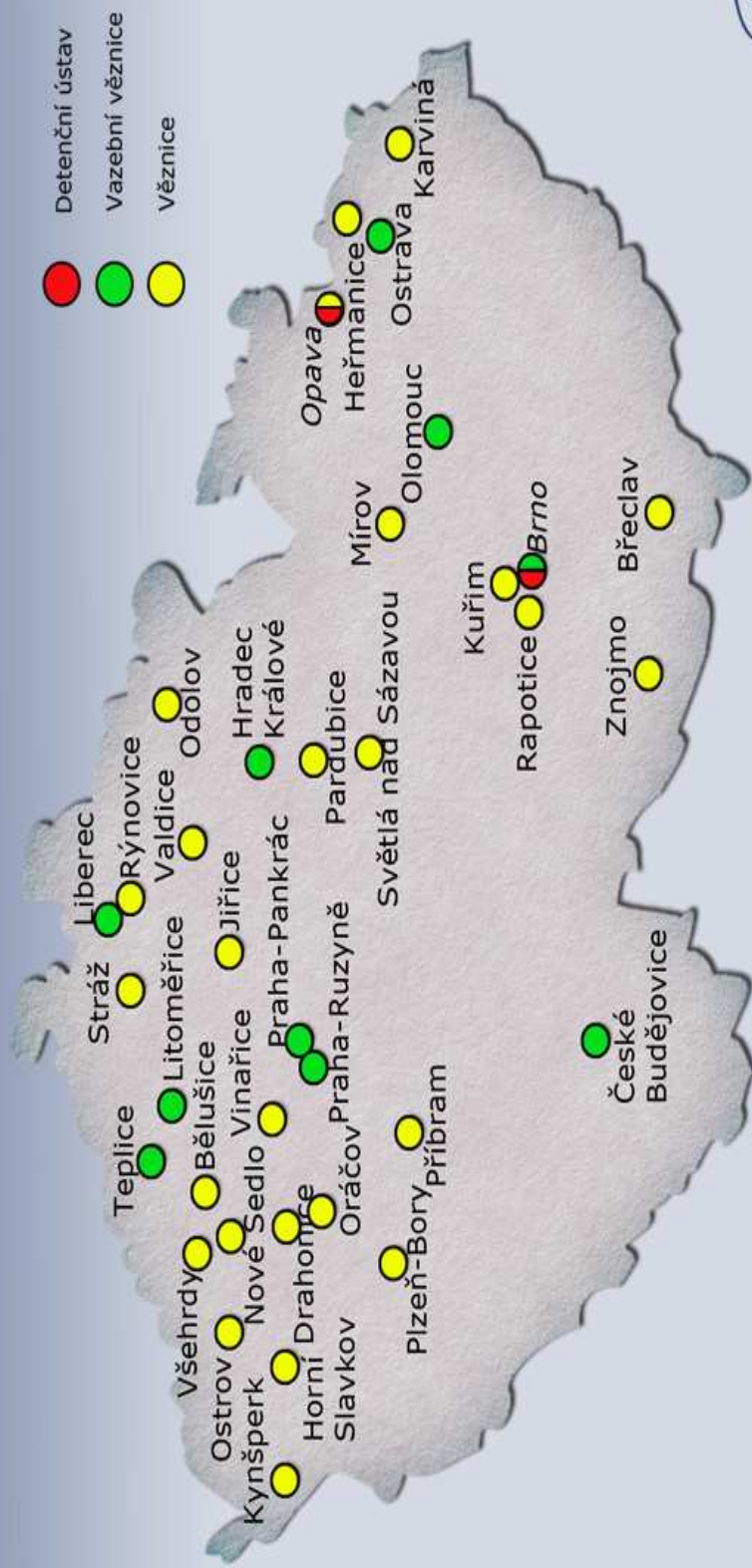
2. Vězeňská zařízení a jejich specifika

Věznice v bývalém Československu nebo v České republice jsou jako instituce na okraji zajmu veřejnosti, politiků a masových médií. Politici, média a veřejnost začínají věnovat pozornost věznicím pouze v případě, že je něco špatně, např. když nastane hromadný útěk vězňů, anebo při velkém maléru, jakým je vzpoura vězňů (Coyle, 2003). Věznice je relativně velmi zřetelně a pevně ohraničený materiální a psychosociální prostor. Každodenně se v něm odehrávají četné mezilidské interakce, do kterých vstupují především vězni a vězeňský personál, s podstatně nižší četností pak orgány činné v trestním řízení, dále obhájci, příbuzní a přátelé vězňů při návštěvách, případně i některé další osoby (pracovníci probační a mediační služby, duchovní různých církví atd.). „Věznice je také multikulturní prostředí se specifickými zákonitostmi“ (Launikari, Puukari, 2005).

„Každá věznice má vlastní historii a specifickou minulost. V posledních letech pak všem společné úsilí o stavební rekonstrukce, modernizace a rozšiřování, přičemž se však naráží na celou řadu limitů (zejména finančních, ale i prostorových a dalších)“ (Hála, 2005, s. 46).

Dnem 01. ledna 1993 nabyl účinnosti zákon č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční strážní České republiky. Zanikl tak dřívější sbor nápravné výchovy a byla konstituována Vězeňská služba České republiky.

Vězeňská služba spadá do působnosti Ministerstva spravedlnosti. Od 11. dubna 2005 ji řídí na základě jmenování tehdejšího místopředsedy vlády a ministra spravedlnosti JUDr. Pavla Němce, generálmajor PhDr. Luděk Kula. Vězeňská služba zahrnuje 35 věznic a vazebních věznic. Mezi naše nejznámější věznice patří věznice Vazební věznice Praha Pankrác, Vazební věznice Praha Ruzyně či Věznici Příbram. Nesmíme také ale zapomenout na Vazební věznici Brno Bohunice, Věznici Mírov, Věznici Valdice a další jiné.

Vězeňská služba České republiky

2. 1 Typy věznic

Trest odnětí svobody, v našem právním řádu nejtěžší, nejvíce zasahující do života provinilce, nemůže již z principu být realizován způsobem, který by pachatel trestného činu nepocíťoval úkorně. Ve své podstatě je omezením svobod, které k běžnému životu patří. Svobody, které jsou omezené, jsou už zmiňované v Listině základních práv a svobod č. 23/1991 Sb., a podle typu omezení jsou dále specifikovány zvláštními zákony např. Zákonem č. 293/1993 Sb., o výkonu vazby, Zákonem č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a dalšími

Věznice lze rozdělit do dvou základních kategorií: **na věznice a vazební věznice**. Naše trestní právo považuje každého jednotlivce, proti němuž se vede trestní řízení, za nevinného do té doby, dokud pravomocným odsuzujícím rozsudkem soudu není vina vyslovena. Do vazebních věznic jsou tedy umísťováni obvinění – zde platí presumpce nevinny. Kdežto do věznic jsou již umísťováni odsouzení – tedy lidé, kteří již prošli soudním řízením, a vina jim byla prokázána. Soud jim uložil výši trestu a typ věznice, ve kterém budou provádět výkon trestu odnětí svobody.

Zákon o výkonu trestu odnětí svobody č. 169/1999 určuje také místo výkonu trestu, typy věznic a zařazování odsouzených do těchto typů věznic.

Věznice typu A – s dohledem. Jsou zde zařazováni odsouzení, kterým byl uložen trest za trestný čin spáchaný z nedbalosti a kteří dosud nebyli ve výkonu trestu pro úmyslný trestný čin. Pohybují v prostorách věznice bez omezení a bez doprovodu zaměstnance, pracují zpravidla na pracovištích mimo věznici a vychovatel provádí jejich kontrolu 1x týdně. Návštěvy se uskutečňují pravidla bez dozoru zaměstnance VS a jednou za 2 týdny může ředitel věznice odsouzenému povolit dočasně opustit věznici až na 24 hodin.

V programu zacházení se uplatňují řízené individuální formy výchovného ovlivňování. Vysoké nároky jsou kladeny na samostatnost a odpovědnost odsouzeného za své jednání a rozhodování v souvislosti s projevenou důvěrou a posilováním vůle zejména při kolektivních a individuálních extramurálních aktivitách. Rozhodujícím je důraz na utváření smyslu pro povinnost a pro společenské jednání.

Věznice typu B – s dozorem. Soud sem zpravidla zařazuje odsouzené, kterým byl uložen trest za trestný čin spáchaný z nedbalosti a který již byl ve výkonu trestu pro

úmyslný trestný čin, nebo pachatele, kterému byl uložen trest za úmyslný trestný čin ve výměře nepřevyšující 2 roky a který dosud nebyl ve výkonu trestu pro úmyslný trestný čin. Odsouzení se ve vězeňských zařízeních pohybují organizovaně zpravidla pod dozorem zaměstnance vězeňské služby. Za splnění určitých podmínek může ředitel věznice povolit těmto odsouzeným volný pohyb uvnitř věznice. Odsouzení pracují mimo věznici na nestřežených pracovištích, zaměstnanec VS provádí pouze namátkovou kontrolu. Návštěvy se konají zpravidla bez dohledu zaměstnance věznice, jednou za měsíc může ředitel povolit odsouzenému opustit věznici až na 24 hodin.

V programu zacházení se uplatňuje širší rys individuálních forem řízených aktivit. Je vyžadováno samostatné plnění uložených povinností, dodržování stanovených termínů pro dokončení uložených úkolů a odpovědnost odsouzeného za své jednání v souvislosti s projevenou důvěrou. Důraz je dáván na posilování vůle, smyslu pro povinnost, poctivost při plnění svěřených úkolů a na schopnost odsouzeného jednat společensky přijatelným způsobem

Věznice typu C – s ostrahou. Do této věznice jsou zařazováni odsouzení, kterým byl trest uložen za úmyslný trestný čin a nejsou zároveň splněny podmínky pro umístění do věznice s dozorem nebo se zvýšenou ostrahou, a pachatele, který byl odsouzen pro trestný čin spáchaný z nedbalosti a nebyl zařazen do VTOS do věznice s dohledem nebo s dozorem. Odsouzení se v prostorách věznice pohybují organizovaně pod dohledem zaměstnance. Pracují zpravidla na pracovištích uvnitř věznice. Návštěvy se uskutečňují zpravidla pod dohledem zaměstnance. Ředitel může povolit jednou za 2 měsíce opustit odsouzenému věznici až na 24 hodin.

Jsou uplatňovány zejména skupinové formy aktivit za přímého vedení zaměstnanců věznice, čímž je vytvářen větší prostor pro ovlivňující procesy. Důležité je zaměření pozornosti na utváření postojů odsouzených k poctivosti při plnění zadaných úkolů a schopnosti chovat se společensky přijatelným způsobem. Opět je důraz kladen na posilování vůle, utváření schopností vedoucích k uvědomělému respektování obecně platných norem.

Věznice typu D – se zvýšenou ostrahou. Do tohoto typu věznice zařadí soud odsouzeného, kterému byl uložen trest odnětí svobody na doživotí, kterému byl uložen trest odnětí svobody jako zvlášť nebezpečnému recidivistovi, kterému byl za zvlášť závažný trestný čin uložen trest odnětí svobody ve výměře nejméně 8 let. Po věznici se odsouzení pohybují organizovaně pod dozorem příslušníka vězeňské služby. Jsou uzamykáni v celách, pracují pouze na střežených pracovištích uvnitř věznice nebo

přímo v celách. Odsouzeným se nepovoluje volný pohyb po věznici, a to ani při plnění pracovních úkolů. Návštěvy se uskutečňují zpravidla pod dohledem příslušníka vězeňské služby (Vyhláška MS č. 345/1999 Sb.).

Program zacházení pro odsouzené zařazené ve věznici s ostrahou uplatňuje zejména individuální formy aktivit za přímého vedení zaměstnanců věznice, čímž je vytvářen větší prostor pro ovlivňující procesy. Velký důraz je kladen na utváření schopností vedoucích k uvědomělému respektování obecně platných norem.

2. 2 Náhled do historie vybraných věznic

Co věznice, to často pohnutá individuální historie, v posledních letech pak všem společné úsilí o stavební rekonstrukce, modernizace a rozšiřování

2.2.1 Vazební věznice

Vazební věznice Praha-Ruzyně – minulost a současnost

Tam, kde dnes nynější ruzyňská věznice, stál ve 30. letech našeho století cukrovar. V roce 1934 byla zahájena přestavba cukrovaru na Zemskou donucovací pracovnu. Během roku 1935 přestavba skončila a zařízení začalo plnit svou funkci. K

Zemské donucovací pracovně patřil i sousední statek s polnostmi, na nichž věžňové pracovali. Po II. Světové válce se v donucovací pracovně zřídilo oddělení, které sloužilo jako internační tábor. V roce 1949 převzala Zemskou donucovací pracovnu Státní bezpečnost. Zemská donucovací pracovna byla přetvořena na

věznici. Konaly se zde výslechy a vyšetřování politických vězňů. Věznice měla svoji velmi přísnou vládu, která trvala až do 60. let (České vězeňství č. 4 a 5/1995).

Tuto věznici řadíme mezi největší a nejstarší věznice v naší zemi. Je určena především k výkonu vazby obviněných mužů, žen i mladistvých osob z Prahy a Středo-

českého kraje. Obvinění se mohou zúčastňovat vzdělávacích, zájmových a sportovních aktivit, přičemž významná pozornost je zaměřena na mladistvé obviněné. V rámci

protidrogové poradny je zde věnována vysoká péče a užitečná pomoc drogově závislým osobám. Zajištěna je zdravotnická, psychologická, sociální, právní a duchovenská péče. Oddělení výkonu trestu se může pochlubit vysokou zaměstnaností odsouzených mužů.

Prostřednictvím programů zacházení mají odsouzení možnost využívat volnočasové aktivity jako je např. práce na PC, zahrádkářský kroužek, studium cizích jazyků, sociálně- právní a psychologické poradenství apod. Součástí vazební věznice Praha-Ruzyně je oddělení výkonu trestu odsouzených žen s dozorem a dohledem v Řepích (České věznice, GŘ VS ČR, 2006).

Vazební věznice Praha-Pankrác – minulost a současnost

Popudem ke vzniku pankrácké věznice můžeme považovat jednání městské rady pražské dne 20. 02. 1877. Na jednání bylo vyřčeno rozhodnutí o stavbě nové věznice a o zrušení někdejší Svatováclavské věznice. Součástí objektu byla i vězeňská nemocnice. Věznice byla na svou dobu skutečně pokrokovou stavbou, měla centrální vytápění teplým vzduchem, na samovazbách bylo vytápění horkovodní. Původně měla plynové osvětlení a vlastní plynárnu. Ve věznici byly zřízeny koupelny, knihovna, 3 učebny, přednáškový sál, tělocvična, dílenské místnosti, vycházkové dvory, kostel, kaple a modlitebna (České vězeňství č. 4 a 5/1995).

„Významným mezníkem v historii pankrácké věznice bylo období okupace Československé republiky za 2. světové války hitlerovským Německem. Německá okupační správa zde zřídila vyšetřovací vazbu gestapa“ (České věznice, 2008, s. 54).

Vazební věznice Praha-Pankrác je profilována jako věznice výkonu vazby obviněných mužů a výkonu trestu odnětí svobody u mužů. Ve věznici jsou zřízena oddělení s dohledem, dozorem a ostrahou. Všichni obvinění jsou ubytováni na dvoulůžkových celách. Zvětšená péče se věnuje mladistvým a mladým obviněním v oddělení se zmírněným režimem. Při práci s nimi se klade důraz na společenské, vzdělávací, poznávací, kulturní a sportovní aktivity.

Všichni mladiství se zúčastňují i skupinových terapií. Ve věznici je zaměstnána pouze malá část obviněných. Odsouzení jsou zaměstnáni v rámci vnitřních pracovišť, jako je např. kovodílna, tiskárna, prádelna či údržba automobilové dopravy. Mohou se také zúčastňovat vzdělávacích, zájmových a speciálně výchovných aktivit. Na základě výsledků diagnostických vyšetření je každému odsouzenému stanoven program zacházení. Účelem programu zacházení je rozvoj osobnosti, tvořivější využití volného času a větší zapojení do civilního života. Sport mohou odsouzení využít i v rámci vycházek či v podobě sportovních aktivit ve zdejší tělocvičně (České věznice, 2008).

Vazební věznice Brno – Bohunice – minulost a současnost

Vězeňství v Brně má bohatou dějiny, spojené především s hradem Špilberkem. Byla postavena roku 1956. Jde o vazební věznici, která zajišťuje výkon vazby obviněných mužů i žen. Najdeme zde oddělení se zmírněným režimem a oddělení vazby pro mladistvé odsouzené. Výkon trestu odnětí svobody zde vykonávají odsouzení se zařazením do věznice s dozorem. Všichni trestaní jsou zaměstnáni v režii věznice. Do této věznice jsou odsouzení umísťováni také jen na přechodnou dobu např. z důvodu nástupu trestu nebo eskorty k jiným soudům atd. Ve zdejší věznici najdeme také oddělení pro výkon trestu odnětí svobody s ostrahou. Kapacitu má 10 míst a je určeno pro vězně studující VŠ. V roce 1997 v objektu Vazební věznice Brno zahájila provoz

vězeňská nemocnice s rehabilitačním, specializovaným (interním, infekčním, jednotkou intermediální péče a oddělením následné lékařské péče) a psychiatrickým pavilonem.

Od 1. ledna 2009 začal v objektu vazební věznice Brno fungovat Ústav zabezpečovací detence určený zejména pro psychicky narušené pachatele závažné trestné činnosti. Od 15. září 2005 se Vazební věznice Brno rozrostla o nový objekt v Rapoticích asi 30 km západně od Brna. Jde o rozsáhlý komplex o rozloze téměř 100 hektarů. První odsouzení se zařazením v dohledu se do objektu nastěhovali počátkem září 2006 a jsou zde zaměstnání například v nádvorní četě, úklidové četě, v kuchyni nebo v údržbě. V celém komplexu najdeme ubytovací blok, administrativní budovu s ošetrovnou, jídelnu, tělocvičnu a kulturní sál. Od poloviny roku 2007 lze používat pro služební přípravu také novou venkovní střelnici (České věznice, 2008).

Odsouzení, kteří jsou zařazeni do výkonu trestu s dozorem a ostrahou, pracují v provozech vazební věznice. Zájmová činnost je vyhrazena na dobu osobního volna a v nabídce je široká škála kroužků. Jde například o kroužek jazykový, akvaristický, modelářský, sportovní, divadelní a kuchařský. Nabídka zájmových aktivit se stále rozšiřuje.

I do této věznice docházejí zástupci církví. Kaplan vězeňské duchovenské péče se věnuje 1 den v týdnu obviněným a odsouzeným, kteří požádají o jeho službu. Záslužnou činnost zde vyvíjí sdružení Podané ruce. Prostřednictvím projektu Drogové služby ve vězení oslovuje uživatele drog a nabízí jim pomoc. Odsouzení si mohou zvyšovat také svoji kvalifikaci a to studiem na Ekonomicko-správní fakultě Masarykovy univerzity v Brně. Na studium nedocházejí, studují přímo ve věznici (České věznice, 2008).

2.2.2 Věznice

Věznice Plzeň – Bory – minulost a současnost

Ve 2. polovině 19. st. Uvažovalo tehdejší ministerstvo práv o stavbě nového moderního vězeňského zařízení v Plzni. Většina odsouzených měla být umístěna samostatně. K věznicí měly patřit správní budovy, byty zaměstnanců, kasárna pro vojenskou stráž, sklady, kuchyně, vycházkové dvory a zahrada. Vzhledem k tomu, že věznice byla postavena do tvaru hvězdy, byla všechna křídla budovy přehledná z jednoho místa. Zavedeno zde bylo ústřední topení. Nechyběla samostatná lůžková část ošetřovny. Již tehdy se na základě nových pravidel výkonu trestu počítalo s výchovnou prací u odsouzených. Věznice na Borech byla známá tím, že zde probíhala povinná školní výuka pro negramotné a povinná výuka pro odsouzené v mimopracovní době. Vyučovalo se převážně hospodářským předmětům, kupeckým počtům apod., aby po propuštění měli bývalí vězni větší možnost uplatnění v životě na svobodě (České vězeňství č. 4 a 5/1995).

V současné době je Věznice Plzeň členěna jako věznice s ostrahou, přesto zde také najdeme oddělení s dohledem, se zvýšenou ostrahou a oddělení specializované pro výkon trestu odsouzených s poruchou osobnosti a chování způsobenou užíváním psychotropních látek.

Oddělení zaměstnávání vězněných osob zajišťuje práci pro osoby umístěné ve výkonu trestu odnětí svobody; zde mají, stejně jako v jiných věznicích, možnost pracovního zařazení. Zařazují se do práce ve vnitřním provozu věznice nebo u cizích podnikatelských subjektů. Součástí věznice je i školské středisko, které zabezpečuje výuku jak odsouzených, tak i obviněných v různých vzdělávacích programech. Speciálně výchovné postupy jsou vytvořeny pro drogově závislé, využívá se při nich metoda komunitního sezení a pracovní terapie. Program zacházení s odsouzenými je zaměřen především na speciálně výchovné, vzdělávací, zájmové a sportovní aktivity (České věznice, 2008).

Věznice Příbram – Bytíz – minulost a současnost

Vznik Věznice Příbram je spojena s místními geologickými podmínkami a s kontextem politické atmosféry doby padesátých let Československé republiky. Ideje třídního boje pronikly do právní úpravy československého vězeňství, k jehož cílům patřilo taktéž potlačování a separace třídních nepřátel. Z těchto řad se vytvořila kategorie odsouzených, známá dnes pod pojmem tzv. političtí vězni. V té době byl proveden na Příbramsku geologický průzkum, který prokázal přítomnost uranové rudy. Z důvodu možnosti hlubinné těžby byl v roce 1953 velmi rychle založen nápravně pracovní tábor (NPT), kde byli vězni využíváni především k pracím v primární sféře

československého průmyslu. NPT Bytíz byl největším z uranových táborů na území republiky s ubytovací kapacitou až 2000 odsouzených. Z původního nápravně pracovního tábora Bytíz se do dnešních dnů nezachovalo téměř nic. Dne 01. 04. 1962 zde v důsledku poddolování došlo k propadu táborové kuchyně spolu se dvěma vězni, což mělo za následek zrušení původního samostatného tábora a vystavení nového v jeho blízkosti, který slouží dosud (www.wikipedia.cz ze dne 05. 01. 2010).

Měla jsem tu možnost setkat se dlouholetým pracovníkem Věznice Příbram. Ochotně mi odpověděl na otázku: „*Pane Josefe, mohl byste mi povědět nějaké informace ohledně ubytování, pracovní a zájmové činnosti odsouzených v době Vašeho působení ve zdejší věznici? (jde o 80. a 90. léta).*“

„K ubytování vězňů byl určen obytný barák, který byl zpočátku celodřevěný, položený na cihlových patkách. Umývárna měla jenom betonový základ. Dřevěných ubytoven bylo tak okolo patnácti. Každá z nich měla společenskou místnost a měla společné sociální zařízení. Většina odsouzených byla zařazena na práci v šachtách Uranových dolů, a dále odsouzení pracovali ve vnitřních provozech a ve vedlejším pomocném hospodářství – rostlinné a živočišné výrobě. Za vykonanou práci odsouzeným náležel plat a kapesné v podobě táborových poukázek, kterými mohli platit ve vězeňské kantýně. Pokud měli odsouzení nějaký volný čas, trávili jej v kulturním domě. Už si moc nepamatuji, ale myslím si, že byl jediný zděný. Byl tam také kinosál, promítali se zde filmy a také v tomto domě byla místnost pro výpůjčku knih.“

Jsou zde umístěováni odsouzení, kteří mají stanovenou vykonání výkonu trestu odnětí svobody do ostrahy. Jsou zde vybudována oddělení s dohledem, dozorem a specializované oddělení pro odsouzené s poruchou osobnosti způsobenou užíváním psychotropních látek Ubytovny odsouzených jsou panelového nebo zděného typu. V těchto budovách jsou oddělení s různou kapacitou, s vlastním sociálním zařízením a kulturní místností.

Pro výkon trestu v dozoru a dohledu slouží oddělené ubytovny. Systém

ubytování je tzv. otevřeného typu, odsouzení se tedy v ložnicích neuzamykají. Jedna budova má ubytování v celách. Tato budova je určena k výkonu kázeňských trestů a ubytování odsouzených s adaptačními problémy na velký kolektiv.

Odsouzeným věznice nabízí zaměstnání u cizích subjektů mimo areál věznice. Věznice Příbram - Bytíz vlastní středisko hospodářské činnosti – prádelna. Další pracovní příležitosti jsou nabízeny odsouzeným v rámci vnitřního provozu věznice. Jde o velmi širokou nabídku

pracovních příležitostí, ať se již jedná o pomocné práce v kuchyni, prádelně, při údržbě, ve výstrojném skladu, kotelně, či autodílně.

V rámci vzdělávacích aktivit se odsouzení zaměřují na výuku cizích jazyků a na rozšiřování znalostí v oblasti přírodních a společenských věd. V oblasti speciálně výchovných postupů mezi základní prostředky zacházení s odsouzenými patří zvládání zátěžových situací, psychoterapie, psychosociální výcvik, kurz komunikace, muzikoterapie, arteterapie, relaxace, fyzioterapie a pohybová terapie. V rámci poradny drogové prevence a sociálně právního poradenství musíme zmínit poradenskou činnost, o kterou se starají odborní zaměstnanci oddělení výkonu trestu. Zájmová činnost vede k návyku kvalitního a prosociálního trávení volného času. Odsouzeným cizincům je nabízen speciální program zacházení, který se skládá ze závazné a volitelné části. Závazná část obsahuje pracovní, vzdělávací a speciálně výchovné aktivity, které se zaměřují na překonávání bariér v procesu bezproblémové adaptace na podmínky českého vězeňského prostředí. Ve volitelné části je možný výběr z celovězeňské nabídky. Poradenská činnost se více obohatila o systematickou a kontinuální práci s drogově závislými a prevenci proti drogám (České věznice, GŘ VS ČR, 2006).

Věznice Mírov – minulost a současnost

Před rokem 1320 byl vystavěn na příkrém vrchu poblíž Mohelnice dobře opevněný hrad. Tento hrad se stal důležitým prvkem obranné soustavy, chránící majetek olomouckého biskupa. Hrad se stal i centrem správy přilehlého okolí. Od konce 14. století plnil úlohu spolehlivého vězení pro provinivší se biskupské služebníky. Za vlády Rudolfa II. pobývali na hradě kněží, kteří se zpronevěřili svému poslání. Roku 1761 byl na Mírov přemístěn nápravný ústav pro duchovní a kněžská káznice byla rozšířena o stavbu v předhradí.

Hrad pozbyl již v polovině 18. století svou ochrannou a poté i správní funkci. Byl prodán státní správě a od roku 1855 plnil funkci civilní trestnice. Mírov byl jednou z devíti československých trestnic, která byla určena a speciálně pro nepolepšitelné trestance. Za druhé světové války zřídili okupanti na hradě soud s věznicí, popravisko a vězeňskou nemocnici. V nemocnici vládly úděsné poměry. Na Mírov byli umístěováni odsouzení, kteří kooperovali výrazným způsobem s okupanty a dále pak kriminální vězni s dlouhodobými tresty. Jako arest slouží hrad takřka nepřetržitě po více než 600 let (České vězeňství č. 4 a 5/1995).

Současná mírovská věznice je určena jako věznice se zvýšenou ostrahou. Najdeme zde oddělení s dozorem, s ostrahou, oddělení se zvýšenou ostrahou, oddělení pro výkon doživotních trestů a oddělení specializované pro výkon trestu odsouzených s duševní poruchou a poruchou chování. Pracovní uplatnění lze uskutečnit v areálu věznice. Trestaní pracují ve dřevovýrobě, zejména při výrobě nábytku, jehož jakost je plně srovnatelná s nabídkou na trhu. Dále pracují na pracovišti kovovýroby. Zde je zaměstnáno největší procento vězňů, dále na pracovištích apretace, papírové výroby a výroby žaluzií.

Vedení věznice, specialisté i vychovatelé věnují zvýšenou pozornost všem odsouzeným zařazeným v tomto typu věznice a to vzhledem k jejich dlouhodobým trestům. Velký důraz je kladen na jejich mimopracovní aktivity a využívání volného času.

Své zájmy a schopnosti odsouzení uplatňují v oblasti hudební či v oblasti výtvarného umění. Odsouzení mají k dispozici knihovnu s odbornou i s beletristickou literaturou. Věznice spolupracuje i se zástupci církví a řadou nevládních organizací a sdružení, které se spolupodílejí na výchovném procesu u odsouzených (České vězeňství č. 4 a 5/1995).

2.3 Shrnutí

Vězeňská zařízení příliš veřejnost nezajímají. Do popředí zájmu se dostávají tehdy, je-li zaznamenána nějaká mimořádná událost, něco, co je pro veřejnost senzací, ať už se jedná o útěk odsouzených či vyhlášení hromadného odmítání stravy nebo hromadné vzpoury.

- Co věznice, to často pohnutá individuální historie, v posledních letech pak všem společné úsilí o stavební rekonstrukce, modernizace a rozšiřování.
- Vězeňská služba spadá do působnosti Ministerstva spravedlnosti.
- Od 11. dubna 2005 ji řídí na základě jmenování tehdejšího místopředsedy vlády a ministra spravedlnosti JUDr. Pavla Němce generálmajor PhDr. Luděk Kula.
- Vězeňská služba zahrnuje 35 věznic a vazebních věznic. Mezi naše nejznámější věznice patří věznice Vazební věznice Praha Pankrác, Vazební věznice Praha Ruzyně či Věznice Příbram. Nesmíme také ale zapomenout na Vazební věznici Brno Bohunice, Věznici Mírov, Věznici Valdice a další jiné.
- Ve vazebních věznicích a věznicích pracuje vysoce vyškolený odborný personál, který se v rámci svých možností věnuje této skupině.
- Odborný personál se snaží lidem za mřížemi napomáhat k lepšímu zvládnání samotného výkonu trestu odnětí svobody a postupně je připravovat na přechod do společnosti.
- Jedním z úkolů vězeňské služby je zajištění více pracovních příležitostí pro odsouzené.
- Prostřednictvím programů zacházení je odsouzeným věnována odborná péče. Programy zacházení tvoří různé aktivity. Jedná se o aktivity vzdělávací, speciálně výchovné či zájmové.

3. Legislativní úprava výkonu trestu

Zakotvení trestu v právní normě, v trestním zákoně, je prvním a základním aktem pro výkon trestní spravedlnosti ve vyspělých státech a společnostech. Trestní zákonodárství evropských zemí prošlo během posledních 200 let bouřlivým vývojem a vrcholilo přijetím trestních kodexů již za vlády Marie Terezie. Z doby osvícenské pak lze pouze zmínit významné trestní kodexy napoleonské.

Humanizace vězeňství znamená vytvořit vhodný funkční legislativní rámec pro uplatňování práv a svobod vězněných na jedné straně a pro naplňování účelu výkonu vazby a výkonu trestu na straně druhé, včetně jejich korektivních mechanismů přístupných kontrole tak, aby nemohla být uplatňována libovůle či zlovůle.

3. 1 Legislativní úprava výkonu trestu na našem území

Základem rakouského a později československého trestního práva se stal trestní zákon č. 117 ze dne 27. května 1852, který byl novelou Zákoníku o zločinech a těžkých policejních přestupcích z roku 1803. Dle tohoto zákona bylo možno na území Čech, Moravy a Slezska ukládat dlouhodobé tresty žaláře – nižší a vyšší. Trest odnětí svobody byl odstupňován na těžký žalář, žalář, tuhé vězení a vězení (Jůzl, Olejníček, 2004, s. 39). Rozdíl spočíval zejména v poutání, stravování, odívání a zařazování trestanců do pracovní činnosti.

Tento předpis doporučoval a prosazoval, aby veškerá vězeňská zařízení byla státními ústavy v soudní nebo policejní pravomoci. Dále požadoval, aby vězeňská zařízení splňovala potřebné bezpečnostní a hygienické (zdravotní) podmínky. Dle tohoto zákona všem trestaným bez rozdílu kategorie mělo být umožněno vzdělávání a mravní výchova měla být vedena v duchu křesťanských hodnot. Za nezbytný nástroj k dosažení nápravy odsouzených považoval dobré třídění, zaměstnání odpovídající schopnostem, vědomostem a dovednostem, úpravu povinností a práv se zřetelem na účel trestu a organizaci života v ústavu, funkční kontrolní systém a udržení kázně (Řezáč, 1852).

Trestní ústavy byly střeženy vojskem až do vydání zákona č. 16/1914 o sboru strážce vězeňské. Dohled nad výkonem trestu prováděl domácí komisař, příslušný vrchní státní zástupce a v nejvyšší instanci generální inspektor pro vězeňství se sídlem v Praze.

Po rozpadu habsburské monarchie v roce 1918 vzniká Československá republika. Byl převzat soudní a vězeňský systém rakouské monarchie. Základní legislativní úprava, organizace a správa vězeňství byla postupně zdokonalována. Obzvláště byl prohlubován progresivní systém výkonu trestu, založený na postupném zmírňování vězeňského režimu v závislosti na průběhu nápravy trestanců, rozdělených zpravidla do 3 disciplinárních tříd. Předpokladem k návrhu na podmíněně propuštění z výkonu trestu bylo převedení do I. třídy

Vězeňství bylo centrálně řízeno příslušným odborem na ministerstvu spravedlnosti, který úzce spolupracoval s Mezinárodní komisí pro trestní právo a vězeňství. Dohled nad výkonem trestu prováděli domácí komisaři (příslušní okresní prokurátoři), občanští kontroloři (poslanci Národního shromáždění) a od roku 1921 pověření úředníci ministerstva spravedlnosti (www. vscr.cz. ze dne 24. 02. 2010).

Význačnou novou trestněprávní normou po vzniku Československé republiky byl zákon č. 50/1923 na ochranu republiky. Požadavkem tohoto zákona bylo ukládat doživotní, výjimečné a dlouhodobé tresty pachatelům nejzávažnější protistátní činnosti, veřejného ohrožení a zhářství se zvláště závažnými následky na životech, zdraví a majetku. Trestání ostatních druhů zločinů zůstalo v platnosti podle trestněprávní úpravy z roku 1852 a její dílčí novelizace z roku 1929 - zákona č. 31/1929 Sb., novela trestního zákona.

Po zabránění českého pohraničí a vzniku tzv. Protektorátu Čechy a Morava zůstal formálně v podstatě vězeňský a justiční systém zachován. Každá norma, která byla vydávána protektorátní vládou byla schvalována říšským protektorem. V protektorátním ministerstvu spravedlnosti působil pověřenec Úřadu říšského protektora, který měl sledovat a koordinovat činnost ministerstva s německými úřady. Vězeňská zařízení byla využívána zcela nebo zčásti pro potřeby německé justice a tajné státní policie-gestapa.

Personál protektorátní správy ve vězeňství na všech stupních byl nucen složit slib věrnosti vůdci Velkoněmecké říše Adolfu Hitlerovi a zkoušku z německého jazyka. Dohled nad výkonem trestu nadále vykonávali domácí komisaři. Působnost dozoru, všeobecná správa a řízení soudních věznic a trestnic se po dobu protektorátu několikrát změnila. V roce 1943 přešla na vrchní soudy a v roce 1945 se vrátila zpět do působnosti ministerstva spravedlnosti (www. vscr.cz. ze dne 24. 02. 2010).

Další vězeňská zařízení včetně internačních, sběrných a pracovních táborů k soustředování německého obyvatelstva k odsunu byla v působnosti ministerstva vnitra a ministerstva národní obrany. Dekretem prezidenta republiky č. 126 ze dne 27. 10. 1945 byly zřízeny zvláštní nucené pracovní oddíly ve všech věznicích krajských soudů a v trestních ústavech Plzeň, Valdice, Mikulov, Mírov a Řepy k zařazování odsouzených, zejména Němců s trestem odnětí svobody nad 5 let. Těchto útvarů bylo využíváno k odstraňování válečných škod na cestách a veřejných stavbách a obnově národního hospodářství.

V roce 1948 vzniká kategorie tzv. protistátních vězňů, odsouzených státním soudem na základě zákona č. 231/1948 Sb., na ochranu lidově demokratické republiky. Podle vězeňského řádu z roku 1951 měli výrazně více omezení než kriminální vězni. Zákonem č. 321/1948 Sb., o uniformovaném Sboru vězeňské stráže (SVS) došlo k reorganizaci vězeňského personálu podle vzoru Sboru národní bezpečnosti. V krajských soudních věznicích a trestních ústavech byli jmenováni velitelé oddílů SVS, kterým podléhali.

Po únoru 1948 neexistovala ucelená koncepce československého vězeňství. Jeho využití však bylo záhy jasné – represí napomáhat udržení získané moci, izolovat odpůrce režimu a zejména prostřednictvím těžké práce v kolektivu je převychovat. Systém, kdy některá vězeňská zařízení byla pod správou ministerstva spravedlnosti, jiná pod správou ministerstva národní obrany, ministerstva vnitra a posléze ministerstva národní bezpečnosti, nebyl v praxi schopen odsouzeným zabezpečit, ani základní potřeby nutné k uchování jejich schopnosti pracovat.

V témže roce byl vydán Řád nápravných zařízení, který stanovil strukturu tzv. nápravných zařízení (NZ), která byla členěna na 6 typů podle stupně střežení. Do jednotlivých typů NZ byli odsouzení zařazováni podle povahy trestného činu a podle závažnosti provinění. Podmínky výkonu trestu z hlediska stupně omezení nebo zvýhodnění se měnily v závislosti na zařazení odsouzeného do I. až IV. klasifikační skupiny. Při nastoupení do výkonu trestu byli odsouzení na základě třídního původu či povahy trestného činu řazeni do I. nebo II. skupiny

Pro další členění odsouzených ve výkonu trestu byl v roce 1955 vydán Řád pro nápravně pracovní tábory (NPT), který rovněž vycházel ze sovětských zkušeností a stanovil 4 typy táborů k využívání vězeňské práce. Jednotlivé kategorie odsouzených byly odděleně ubytovány a zaměstnávány. Kategorii tzv. třídních nepřátel, vykonávali

trest v nejpřísnějších podmínkách a byli zásadně zařazováni na fyzicky namáhavé a méně placené práce (www. vscr.cz. ze dne 24. 02. 2010).

Z hlediska mezinárodních požadavků na vězeňství se stal v 60. letech dosavadní československý vězeňský systém již politicky neudržitelným.

K zásadní úpravě výkonu trestu odnětí svobody podle Standardních minimálních pravidel pro zacházení s vězni, doporučených OSN již v roce 1957, byl vydán zákon č. 59/1965 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody. V souladu s tímto zákonem zařazovaly soudy odsouzené k výkonu trestu odnětí svobody do 3 nápravně výchovných skupin, kterým odpovídaly typy nápravně výchovných ústavů. Trest mohl být soudně zpřísněn umístěním do tzv. zostřené izolace. Podle nového zákona mohli do vězeňství vstupovat středoškolsky a vysokoškolsky vzdělaní odborníci jako vychovatelé, sociální pracovníci, pedagogové a psychologové.

V roce 1968 bylo vězeňství převedeno z působnosti ministerstva vnitra do kompetence národních ministerstev spravedlnosti (českého a slovenského). V rámci reformy vězeňství začal rozvíjet svojí činnost Výzkumný ústav penologický se sídlem v Praze, který se zabýval studiem osobnosti vězněného pachatele a možnostmi jeho nápravy.

Na počátku 80. let vyvrcholila ve vězeňství normalizační opatření, což se projevilo zrušením Výzkumného ústavu penologického a úpadkem rozvíjené odbornosti.

Prvním důležitým krokem k odstraňování důsledků tzv. normalizace ze 70. a 80. let bylo udělení amnestie za tzv. trestné činy proti republice a některé další trestné činy, při které bylo propuštěno dne 8. 12. 1989 celkem 52 vězňů.

Dnem 1. 1. 1990 vyhlásil nový prezident Václav Havel velmi širokou amnestii, po které zůstalo ve věznicích a NVÚ přibližně 6000 vězňů z předchozího stavu 22 000 vězněných osob. Se zrušením trestu smrti byl zaveden doživotní trest.

V roce 1992 byla zpracována nová koncepce českého vězeňství v duchu Evropských vězeňských pravidel, ale i vlastních humanistických tradic, na jejímž základě byl vydán zákon č.555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční stráži, který zásadním způsobem reformoval organizaci, řízení a výkon českého vězeňství. Vznikly 3 skupiny zaměstnanců: vězeňská stráž a justiční stráž, jejichž služební poměr se řídil zákonem č.186/1992 Sb., o služebním poměru Policie ČR a dále správní služba s civilními zaměstnanci v pracovním poměru podle zákoníku práce.

Dnem 1. 1. 1993 zanikl Sbor nápravné výchovy a k plnění úkolů státní správy ve vězeňství byla zřízena Vězeňská služba (VS) ČR, zbavená přímého vlivu politických stran, zbytečných militantních prvků, neúměrné centralizace a byrokracie. Odpovědnost za její činnost byla svěřena generálnímu řediteli, který byl jmenován ministrem spravedlnosti.

Byl vydán zákon č. 293/1993 Sb., o výkonu vazby, který stanovil, že obvinění mohou být podrobena jen těm omezením, která jsou nutná pro trestní řízení. K prohloubení humanizace a odborného zacházení s odsouzenými byl vydán zákon č. 294/1994 Sb., který pozměnil a doplnil zákon č. 59/1956 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody. Podle této úpravy došlo k novému pojmenování a členění zařízení pro výkon trestu na věznice s dohledem, dozorem, ostrahou a zvýšenou ostrahou.

O umístování odsouzených do jednotlivých typů a přeřazování rozhodoval soud. Odsouzení mladiství byli zařazováni do zvlášť vyčleněné věznice.

Byl vydán zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody, avšak základní typy věznic se nezměnily. Vnitřní kontrolní činnost ve vězeňství se stala jedním z důležitých úkolů generálního ředitelství VS ČR a odboru generální inspekce ministerstva spravedlnosti. Dohled nad výkonem vazby a trestu začali vykonávat příslušní státní zástupci, poslanci a inspekční instituce při Radě Evropy a Organizaci spojených národů (www.vscr.cz).

3. 2 Účel výkonu trestu

Zakotvení trestu v právní normě, v trestním zákoně, je prvním a základním aktem pro výkon trestní spravedlnosti ve vyspělých státech a společnostech. Trestní zákonodárství evropských zemí prošlo během posledních 200 let bouřlivým vývojem a vrcholilo přijetím trestních kodexů již za vlády Marie Terezie. Z doby osvícenské pak lze pouze zmínit významné trestní kodexy napoleonské.

Trest je tedy jedním z prostředků státního donucení, jichž používá stát při plnění svých funkcí vedle prostředků politických, ekonomických apod. Pohrůžkou trestem, ukládáním a výkonem trestu poskytuje stát ochranu základním právním hodnotám. Trest má působit po linii individuální a generální prevence, ať se již tedy jedná přímo o pachatele trestného činu anebo o působení na všechny ostatní občany.

V době, kdy byla sepisována tato diplomová práce, byl v platnosti Trestní zákon č. 140/1961, který, mimo jiné, uvádí:

§ 23

Účel trestu

(1) Účelem trestu je chránit společnost před pachateli trestných činů, zabránit odsouzenému v dalším páchání trestné činnosti a vychovat jej k tomu, aby vedl řádný život, a tím působit výchovně i na ostatní členy společnosti.

(2) Výkonem trestu nesmí být ponížena lidská důstojnost (Trestní zákon č. 140/1961 Sb.).

Hlavním účelem trestu (ve smyslu trestněprávním) je účinná ochrana společnosti. Netík uvádí 3 mechanismy (Sochůrek, 2007, str. 19):

- ✓ **Pouhá izolace pachatele.** Týká se pachatelů, jejichž resocializace či pozitivní korekce chování je z různých důvodů velmi omezená a zároveň velmi nepravděpodobná, jejich pobyt na svobodě je nebezpečný.
- ✓ **Odstrašení.** Zkušenost lidstva potvrzuje jeho omezenou účinnost, protože působí převážně jako brzdící mechanismus pro ty jedince, kteří se sociálně patologického chování dopustí jen výjimečně (hrozba trestu pro většinu populace znamená úzkost).
- ✓ **Regulace chování.** Rozumí se tím zejména změna chování ve smyslu opuštění nežádoucích návyků, sociálních skupin, vazeb, způsobů chování, hodnotové orientace apod., které v příčinném vzorci kriminálního chování hrají významnou roli. Zde je třeba mít stále na paměti vzájemnou provázanost osobnostních, sociálních, behaviorálních a situačních fenoménů, které jsou, zejména v případě vlastností osobnosti, schopností, poruch chování či poruch osobnosti jen velmi obtížně ovlivnitelné. Uplatnění trestu odnětí svobody v jeho tradiční podobě přestává odpovídat požadavkům současné doby. Objevují se požadavky především na „jemnější“ diferenciaci vězňů, klade se důraz na zacházení především s těmi, u kterých je předpoklad odklonu od kriminální kariéry a úspěšné reintegrace do společnosti.

3. 3 Druhy trestů

Nový trestní zákoník č. 40/2009 Sb., platný od 01. 01. 2010 v § 52 uvádí druhy trestů, tedy seznam sankcí, z nichž soud vybírá v rozsahu u jednotlivých trestných činů:

§ 52

Druhy trestů

Za spáchané trestné činy může soud uložit pouze tyto tresty

- a) odnětí svobody,
- b) domácí vězení,
- c) obecně prospěšné práce,
- d) propadnutí majetku,
- e) peněžitý trest,
- f) propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty,
- g) zákaz činnosti,
- h) zákaz pobytu,
- i) zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce,
- j) ztrátu čestných titulů nebo vyznamenání,
- k) ztrátu vojenské hodnosti,
- l) vyhoštění. (Trestní zákon č. 40/2009 Sb.).

Trestní zákoník č. 40/2009 Sb., oproti Trestnímu zákoníku č. 140/1961 Sb., nově uvádí trest domácího vězení a zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce.

Trest odnětí svobody

je stanoven v každé zákonné trestní sankci. Trestem odnětí svobody se zbavuje odsouzený možnosti samostatně a suverénně řešit své sociální a psychické problémy, a pokud mu není podána pomocná ruka, problémy se kupí a stávají se neřešitelnými. Podle obecné teorie výchovy je trest nejposlednějším prostředkem nápravy a lze jej použít tehdy, selžou-li všechny předchozí výchovné vlivy a prostředky. Trest je kategorií destruktivní a demotivující a velmi záleží jaký druh trestu je za spáchaný trestní skutek uložen, je-li trest přiměřený provinění, včasný a spravedlivý, zda odsouzený přijme trest jako spravedlivý a v neposlední řadě velmi záleží na tom, v

jakých podmínkách je trest výkonu odnětí svobody vykonáván, zda jsou dodržovány všechny zásady, metody a principy penitenciární výchovy. Lze tedy konstatovat, že výchova osoby, umístěné dočasně ve výkonu trestu je neobyčejně komplikovaným a náročným procesem.

Domácí vězení

V naší trestněprávní normě jde o zavedení nového trestu v podobě domácího vězení. Soud může uložit domácí vězení až na 2 léta. Může být uložen samostatně. Domácí vězení spočívá v povinnosti odsouzeného zdržovat se v určeném obydlí ve dnech pracovního klidu a pracovního volna po celý den a v ostatních dnech v době od 20.00 hodin do 05.00 hodin.

Obecně prospěšné práce

Jsou alternativním trestem určeným k nahrazení krátkodobých nepodmíněných trestů odnětí svobody. Uplatnění alternativních trestů nacházíme zejména u pachatelů méně závažných trestních činů. Trest obecně prospěšných prací spočívá ve výkonu určité soudem stanovené pracovní povinnosti, kterou musí pachatel splnit osobně, bezplatně a ve svém volném čase. Újmu tu představuje citelný zásah do volného času pachatele a povinnost pracovat bez nároku na odměnu. Práce je významným výchovným prvkem tohoto trestu. Trest obecně prospěšných prací soud vyměří v rozpětí od 50 do 400 hodin. Pro případ, že by trest obecně prospěšných prací nebyl vykonán vůbec, řádně nebo včas, počítá trestní zákon s přeměnou tohoto trestu nebo jeho zbytku v trest odnětí svobody.

Propadnutí majetku

Propadnutí majetku postihuje pachatelovo jmění celé nebo tu jeho část, kterou soud určí ideálním dílem nebo jednotlivými součástmi jmění. Propadnutí se vztahuje jen na majetek, který měl pachatel v době rozsudku, nikoli na majetek jiných osob. Vlastníkem propadlého majetku se stává stát.

Peněžitý trest

Je jedním z trestů, které mohou v řadě případů účinně nahradit nepodmíněné tresty odnětí svobody kratšího trvání. Peněžitý trest může být uložen samostatně nebo vedle jiného trestu. Vydobytá částka připadá státu.

Propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty

Účelem trestu propadnutí věci je zneškodnit věc, která by mohla sloužit k dalšímu páčání trestných činů, ztížit pro daného pachatele podmínky k další trestné činnosti a odejmout mu prospěch ze spáchaného trestného činu. Vždy musí jít o věc dosažitelnou,

samotnou. Trest propadnutí věci možno uložit vedle jiných trestů i samostatně. Vlastníkem propadlé věci se stává stát.

Zákaz činnosti

Trest zákazu činnosti může být z hlediska prevence velmi účinným trestem. Soudy k němu sahají zejména u trestných činů majetkového a hospodářského charakteru. Účelem tohoto trestu je především zabránit pachateli v dalším páchání trestných činů, k němuž by mu tato činnost mohla vytvořit podmínky, a výchovně ovlivnit pachatele i jiné občany. Současně se chrání nezávadný výkon této činnosti nebo povolání. Jde o jeden z trestů, které lze uložit též v případě přijetí záruky za nápravu pachatele.

Zákaz pobytu

U trestu zákazu pobytu je akceptována především jeho zabraňující funkce a jeho uložení musí vyžadovat se zřetelem na místo spáchaného deliktu ochrana veřejného pořádku, ochrana rodiny zdraví nebo majetku. Trest zákazu pobytu záleží v tom, že se odsouzený nesmí zdržovat na určitém místě nebo v určitém obvodu.

Zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce

Soud může uložit až na dobu 10 let zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce. Tento trest lze uložit jako trest samostatný a spočívá v tom, že se odsouzenému po dobu tohoto výkonu trestu zakazuje účast na stanovených sportovních, kulturních a společenských akcích. Odsouzený je povinen spolupracovat s probačním úředníkem a plnit stanovený plán, který v sobě zahrnuje program sociálního výcviku a převýchovy a program psychologického poradenství.

Ztráta čestných titulů a vyznamenání a ztráta vojenské hodnosti

Tyto dva druhy trestů si zachovávají fakticky svou povahu trestů výhradně vedlejších, neboť je možno je uložit pouze vedle jiného trestu. Chrání čistotu veřejného života a nezávadný výkon vojenských funkcí. Ztrátu vojenské hodnosti může soud uložit též vedle jiného trestu, jestliže to vzhledem k povaze spáchaného trestného činu vyžaduje kázeň a pořádek v ozbrojených silách nebo v ozbrojeném sboru. Ztráta čestných titulů a vyznamenání záleží v tom, že odsouzený ztrácí vyznamenání, čestná uznání, vědecké hodnosti, umělecké hodnosti a jiné tituly udělené podle vnitrostátních právních předpisů, jakož i právo nosit cizozemská vyznamenání a užívat cizozemských čestných titulů.

Vyhoštění

Předpokladem použití trestu vyhoštění je, aby to vyžadovala bezpečnost lidí či majetku nebo jiný obecný zájem. Tento trest je možno uložit samostatně za kterýkoli trestný čin,

třebaže trestní zákon takový trest ve zvláštní části nestanoví. Účelem vyhoštění je zabránit dalším trestným činům na území České republiky ze strany osob, které nesou občany ČR nebo osobami s přiznaným uprchlickým statutem, a před nimiž je třeba naši společnost chránit.

Výjimečný trest

Rozumí se jím trest odnětí svobody nad dvacet až do třiceti let, jednak trest odnětí svobody na doživotí. Pro výkon výjimečného trestu jsou odsouzení soudem zařazováni vždy do věznice se zvýšenou ostrahou. Tento trest lze uložit pouze tehdy, jestliže závažnost zvlášť závažného zločinu je velmi vysoká nebo možnost nápravy pachatele je obzvlášť ztížena (Trestní zákoník č. 40/2009 Sb.).

Trest smrti

Byl v našem právním řádu od roku 1961 považován za opatření výjimečné a dočasné. Okruh trestných činů, za které bylo možno trest smrti uložit, byl velmi široký. Většinu tvořily trestné činy vojenské, trestné činy proti lidskosti a proti republice.

Zákonem č. 175/1990 byl trest smrti zrušen a nahrazen trestem odnětí svobody na doživotí.

Výše byly jmenovány všechny druhy trestů, které náš trestní zákoník zahrnuje. Jen obtížně si lze představit, jak například trest ztráty hodnosti naplňuje účel izolace pachatele od společnosti (ochrana společnosti před pachatelem), stejně tak nelze předpokládat, že trest odnětí svobody neplní pouze výchovný účel trestu, ale především spíše odstrašující účel a zabraňuje v pokračování trestné činnosti „*Příprava vězňů na propuštění by měla být zahájena co nejdříve po přijetí do trestního ústavu. Z tohoto důvodu má výchova vězňů zdůvodňovat nikoliv jejich vyloučení ze společnosti, ale jejich trvající příslušnosti k ní*“ (Evropská vězeňská pravidla: *Council of Europe Strasbourg 1991, bod 70, s. 2*).

Úloha soudu jako instituce aplikující zákon tedy spočívá nejen v posouzení důkazů, zda byl spáchán trestný čin a dopustila se jej konkrétní osoba, ale také v posouzení závažnosti konkrétního trestného činu pro společnost, míry narušení pachatele/ů a přiměřeně provinění možnosti nápravy pachatele/ů zvolení (v rozmezí zákonem stanoveném) odpovídajícího trestu. Do budoucna by bylo určitě vhodným řešením, aby samotná Vězeňská služba rozhodovala o tom, do jaké typu věznice bude odsouzený umístěn.

Trest odnětí svobody, v našem právním řádu nejtěžší, nejvíce zasahující do života provinilce, nemůže již z principu být realizován způsobem, který by pachatel trestného činu nepocíťoval úkorně. Ve své podstatě je omezením svobod, které k běžnému životu patří. Které svobody a do jaké míry jsou omezeny, určuje právě Zákon o výkonu trestu odnětí svobody, především v §§ 27 a 28.

3.4 Shrnutí

Zakotvení trestu v právní normě, v trestním zákoně, je prvním a základním aktem pro výkon trestní spravedlnosti ve vyspělých státech a společnostech.

- Základem rakouského a později československého trestního práva se stal trestní zákon č. 117 ze dne 27. května 1852, který byl novelou Zákonníku o zločinech a těžkých policejních přestupcích z roku 1803.
- Dle tohoto zákona bylo možno na území Čech, Moravy a Slezska ukládat dlouhodobé tresty žaláře – nižší a vyšší. Trest odnětí svobody byl odstupňován na **těžký žalář, žalář, tuhé vězení a vězení**. Rozdíl spočíval zejména v poutání, stravování, odívání a zařazování trestanců do pracovní činnosti.
- Trestní ústavy byly střeženy vojskem až do vydání zákona č. 16/1914 o sboru stráže vězeňské.
- Po rozpadu habsburské monarchie v roce 1918 vzniká Československá republika. Byl převzat justiční a vězeňský systém rakouské monarchie.
- Nejvýznamnější novou trestněprávní normou po vzniku Československé republiky byl zákon č. 50/1923 na ochranu republiky. Podle tohoto zákona měly být doživotní, výjimečné a dlouhodobé tresty ukládány pachatelům nejzávažnější protistátní činnosti.
- Po rozpadu československé republiky a vzniku tzv. protektorátu Čechy a Morava zůstal v podstatě zachován dosavadní justiční a vězeňský systém včetně základní legislativní úpravy, organizace a správy vězeňství. Každá norma (vyhlášky, výnosy, oběžníky, a pokyny) vydávaná protektorátní vládou byla schvalována říšským protektorem.
- Dekretem prezidenta republiky č. 126 ze dne 27.10.1945 byly zřízeny zvláštní nucené pracovní oddíly ve všech věznicích krajských soudů a v trestních ústavech Plzeň, Valdice, Mikulov, Mírov a Řepy.
- V roce 1948 vzniká kategorie tzv. protistátních vězňů, odsouzených státním soudem na základě zákona č. 231/1948 Sb., na ochranu lidově demokratické republiky. Podle vězeňského řádu z roku 1951 měli výrazně více omezení než kriminální vězni.

- Dnem 1. 1. 1953 bylo vězeňství jako celek převedeno do působnosti ministerstva národní bezpečnosti, které koncem roku zaniklo a plnění úkolů vězeňství převzalo ministerstvo vnitra.
- V polovině 60. let se stal dosavadní československý vězeňský systém již politicky neudržitelným z hlediska mezinárodních požadavků na vězeňství.
- K zásadní úpravě výkonu trestu odnětí svobody podle Standardních minimálních pravidel pro zacházení s vězni, doporučených OSN již v roce 1957, byl vydán zákon č. 59/1965 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody. V souladu s tímto zákonem zařazovaly soudy odsouzené k výkonu trestu odnětí svobody do 3 nápravně výchovných skupin (NVS), kterým odpovídaly typy nápravně výchovných ústavů (NVÚ).
- V roce 1968 bylo vězeňství převedeno z působnosti ministerstva vnitra do kompetence národních ministerstev spravedlnosti (českého a slovenského).
- Na počátku 80. let vyvrcholila ve vězeňství normalizační opatření, což se projevilo zrušením Výzkumného ústavu penologického a úpadkem rozvíjené odbornosti.
- Dnem 1. 1. 1990 vyhlásil nový prezident Václav Havel velmi širokou amnestii, po které zůstalo ve věznicích a NVÚ přibližně 6000 vězňů z předchozího stavu 22 000 vězněných osob.
- V roce 1992 byla zpracována nová koncepce českého vězeňství v duchu Evropských vězeňských pravidel, ale i vlastních humanistických tradic, na jejímž základě byl vydán zákon č.555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční strážní, který zásadním způsobem reformoval organizaci, řízení a výkon českého vězeňství.
- Dnem 1. 1. 1993 zanikl Sbor nápravné výchovy a k plnění úkolů státní správy ve vězeňství byla zřízena Vězeňská služba (VS) ČR.

4. Výkon trestu

Zákon č. 169/1999 o výkonu trestu odnětí svobody upravuje výkon trestu odnětí svobody ve věznicích a ve zvláštních odděleních vazebních věznic. Výkonem trestu se sleduje dosažení účelu trestu odnětí svobody ve smyslu trestního zákona prostředky stanovenými v tomto zákoně.

Trest může být vykonáván jen takovým způsobem, který respektuje důstojnost osobnosti odsouzeného a omezuje škodlivé účinky zbavení svobody, tím však nesmí být ohrožena potřeba ochrany společnosti. S odsouzenými ve výkonu trestu se musí jednat tak, aby bylo zachováno jejich zdraví, a pokud to doba jejich výkonu trestu umožní, podporovaly se takové postoje a dovednosti, které odsouzeným pomohou k návratu do společnosti a umožní vést po propuštění soběstačný život v souladu se zákonem.

„Komplexní působení trestu na osoby ve výkonu trestu odnětí svobody je základním předpokladem pro uplatnění nejširšího výchovného působení na odsouzeného s přesahy do jeho budoucího života. Aby byl trest efektivní, musí být komplexní, všestranný a zasahující do všech vrstev a složek narušené osobnosti. Komplexnost trestu v obecné poloze znamená důležitý vhled do osobnostního profilu odsouzeného, ale rovněž důsledné a cílevědomé sledování změn, které zaměřeným výchovným působením vyvoláme“ (Černíková, Sedláček, 2002, s. 57).

Vězeňská služba České republiky zajišťuje střežení odsouzených, dozor nad nimi, metody zacházení a stanovené podmínky. Je oprávněna odsouzeným vydávat pokyny příkazy a používat vůči nim jen taková omezení a donucovací prostředky, které připouští zvláštní zákon. Povinnosti a oprávnění příslušníka Vězeňské služby stanoví zvláštní zákon. Občanský pracovník je oprávněn vydávat pokyny a příkazy v rozsahu stanoveném tímto zákonem.

Odsouzení mají svá **práva** a zároveň určité **povinnosti**, které jsou zakotveny v Zákoně č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody. Mezi základní práva odsouzených patří zejména vystrojování, výměna prádla a oděvu, zdravotní péče, ubytování a stravování. Mají právo na vycházky, užívání telefonu, korespondenci, dále mají právo na návštěvy, právo na nákup potravin a věcí osobní potřeby, právo na přijetí peněz a nakládání s nimi, právo na přijetí balíčku, na uspokojování kulturních potřeb, právo na duchovní a sociální služby. Mohou se také podílet na organizaci života ve věznici. Na druhou stranu mají i své povinnosti a jsou povinni podrobit se omezením

některých práv a svobod. Odsouzený má např. omezeno právo na svobodu a nedotknutelnost osoby a jejího soukromí, svobodu pohybu a pobytu, zachování listovního tajemství či právo svobodné volby povolání.

Mezi základní povinnosti odsouzených ve výkonu trestu odnětí svobody patří dodržování vnitřního řádu věznice, zejména:

- Plnit příkazy zaměstnanců vězeňské služby
- Dodržovat stanovený pořádek a kázeň
- Plnit úkoly z programu zacházení
- Dodržovat zásady slušného chování
- Umožnit prohlídky svých osobních věcí
- Podrobit se osobním prohlídkám
- Nesmí navazovat nedovolené styky s osobami v rozporu se zákonem
- Nesmí pronášet, vyrábět a přechovávat nedovolené předměty, zejména ty, které by mohly sloužit k útěku nebo útoku na jiné osoby
- Nesmí hrát hazardní hry
- Nesmí tetovat sebe nebo jiné
- Nesmí se sebepoškozovat, provokovat nekázně apod.

Odsouzený, který se dopustil některého uvedeného chování, může být kázeňsky potrestán, naopak odsouzený, který si vzorně plní povinnosti, může být kázeňsky odměněn.

4. 1 Činnost oddělení výkonu trestu

Ke zvýšení účinnosti výchovného působení na odsouzené jsou ve věznicích a vazebních věznic zřizována oddělení, kde se cíleně uplatňují způsoby zacházení pro danou skupinu odsouzených. „Zacházení (definice) je soubor aktivit vězeňských pracovníků aplikovaný s cílem motivovat vězně (poskytovat mu společensky hodnotné a osobně přitažlivé výzvy) k práci na sobě samém a tím pomáhat zvyšovat jeho šance na život v zákonnosti po propuštění z vězení a na reintegraci do demokratické společnosti.“ (Hála, 2005, 5, s. 183).

Jedná se o tyto základní oddělení nástupní, běžný výkon trestu a oddělení výstupní. Ve všech typech věznic jsou zřizována různá oddělení, ať se již jedná o oddělení pro drogově závislé, pro trvale pracovně nezařaditelné, pro odsouzené s mentální retardací, pro odsouzené s duševní poruchou a poruchou chování či odsouzené, kteří mají nařízeno v ústavní formě protitoxikomanické či sexuologické ochranné léčení.

4. 2 Nástupní oddělení

Odsouzení nastupují výkon trestu v určené věznici, kde jsou umísťováni do přijímacích oddělení za dodržení zásad stanovených v předpisech (odděleně od ostatních odsouzených). Po umístění do konkrétní věznice je přijímá odborná komise. Cílem činnosti tohoto oddělení je příprava odsouzených na vlastní průběh výkonu trestu odnětí svobody s jejich jasnou perspektivou a možností podílet se na tvorbě programu zacházení dle vnitřní diferenciaci. Program zacházení je výchovný prostředek, jehož základem je vedení odsouzených k přijetí odpovědnosti za spáchaný trestný čin a naplňování účelu výkonu trestu.

Pro každého odsouzeného ve vzájemné spolupráci psychologa, pedagoga, vychovatele, sociální pracovníce a lékaře, je zpracován program zacházení. Složení programu zacházení musí vždy sledovat dosažení účelu výkonu trestu. Odsouzený má mít možnost zvolit si z těch programů, které správa věznice považuje za vhodné. Pokud si žádný z těchto programů nezvolí, účastní se minimálního programu stanoveného vnitřním řádem věznice. Hlavním cílem programu zaházení s odsouzeným je vytvoření předpokladů pro úspěšnou reintegraci.

Tyto programy jsou sestavovány z jednotlivých aktivit vycházejících z možností věznice. Odsouzení zde tedy absolvují základní školení a poradensko-vzdělávací cyklus. V průběhu pobytu na nástupním oddělení provádějí odborní zaměstnanci oddělení výkonu trestu se všemi nově přijatými odsouzenými pohovory pro zpracování komplexní zprávy o odsouzených. Do programu zacházení patří aktivity pracovní, vzdělávací a zájmové.

Program zacházení ve VTOS
Příbram
aktualizace

Kód vězně:

Příjmení:

Jméno:

	Cíle programu	Dodržováním právních norem se naučit základům sebekontroly, posilovat smysl pro povinnost, naučit se řešit životní situace podle stanovených společenských pravidel. Zapojit se do pracovních činností, účastnit se volnočasových aktivit. Udržovat kontakt s příbuznými. Svým přístupem k VT udržovat a posilovat svoji motivaci k bezdrogovému životu.
1.	Pracovní aktivity	1) práce potřebné pro oddělení a věznici 2) práce ve prospěch věznice
2.	Vzdělávací aktivity Studuje ŠVS: ne Počet hodin studia na ŠVS: 0,0000	- sebeobslužné aktivity
3.	Speciálně výchovné aktivity	- nestanoveny
4.	Zájmové aktivity	- zájmové a kulturní aktivity - čtenářský kroužek
5.	Oblast utváření vnějších vztahů	- udržovat kontakt se soc. zázemím

Přiřazené aktivity

Kód aktivity	Typ aktivity	Název aktivity
--------------	--------------	----------------

Tento program zacházení jsem si zvolil a zavazuji se jej plnit datum podpis odsouzeného
datum podpis speciálního pedagoga
datum Schvaluji: podpis ŘV /I.ZŘV

Program zacházení ve VTOS

Příbram

BZ č. 1 – F 1 /2

Terapeuticko vzdělávací program v rozsahu 21 hodin
aktualizace

Kód vězně:

Příjmení:

Jméno:

	Cíle programu	Nadále dodržovat striktně veškeré právní normy upravující VTOS. Důsledným dodržováním vnitřního řádu věznice se vyvarovat páchání kázeňských přestupků. Zapojením do aktivit organizovaných ve věznici si vytvářet návyk na kvalitní trávení volného času a upevňovat si režim dne. Svým přístupem k výkonu trestu udržovat svoji motivaci k bezdrogovému životu Pravidelnými kontakty se sociálním zázemím zabránit rozpadu rodinných vazeb.
1.	Pracovní aktivity	1) pracovní zařazení dle možnosti věznice 2) práce potřebné pro věznici 3) práce ve prospěch věznice
2.	Vzdělávací aktivity Studuje ŠVS: ne Počet hodin studia na ŠVS: 0,0000	- právní vědomí - základy vzdělávání - společenské chování a stolování - český jazyk - zeměpis - PC kroužek - kroužek přírodních a hist. zajímavostí - soc. právní poradenství - ekologie - vzdělávací kroužek -sebeobslužné aktivity - soc. právní poradenství
3.	Speciálně výchovné aktivity	- komunitní setkání - programově diskusní skupina - sebepoznání - pohybově relax.aktivita
4.	Zájmové aktivity	- kroužek společenských her - zájmové a kulturní aktivity

5.	Oblast utváření vnějších vztahů	- posilování vzájemných vazeb s rodiči, družkou

Přiřazené aktivity

Kód aktivity	Typ aktivity	Název aktivity
07-S-VT	speciálně výchovné	Programové diskusní skupiny
08-S-SOC	speciálně výchovné	Sociálně právní poradenství
07-V-PDG	vzdělávací	Právní vědomí
07-V-VT	vzdělávací	EKOLOGIE
V2.F25-1	vzdělávací	Sebeobslužné aktivity
07-V-PVČ	vzdělávací	Základy práce na PC
07-V-PVČ	vzdělávací	Kurz přírodních a historických
V2.F25	vzdělávací	Společenské chování a stolován
Z2.F25-1	zájmové	Čtenářský kroužek
Z2.F25	zájmové	Společenské hry

Tento program zacházení jsem si zvolil a zavazuji se jej plnit
datum	podpis odsouzeného
datum
datum	podpis speciálního pedagoga
Schvaluji:
	podpis ŘV /I.ZŘV

Pracovní aktivity – odsouzení jsou ve věznici zařazováni do práce s přihlédnutím k jejich zdravotnímu stavu, délce trestu a sociální situaci, výši jejich pohledávek a v neposlední řadě především vzdělávání a dříve získané praxe. Pracovní aktivity s odsouzenými provádí především vychovatel.

Vzdělávací aktivity – odsouzení navštěvují vybrané vzdělávací aktivity, mezi které řadíme kulturně-historický přehled, jazykovou přípravu v cizích jazycích a zdokonalování vlastního mateřského jazyka, obsluhu PC apod. Tyto aktivity provádí s odsouzenými pedagogové volného času, vychovatelé-terapeuti, případně speciální pedagogové.

Speciálně výchovné aktivity – zde se jedná o individuální a skupinové činnosti terapeutického charakteru (poradenství). Tyto aktivity provádí sociální pracovníci.

Zájmové aktivity – realizace je prováděna podle aktuálních možností věznice, jedná se o aktivity především sportovního charakteru, které jsou prováděny za dozoru pedagoga volného času nebo vychovatele-terapeuta.

4. 3 Oddělení běžného výkonu trestu

Na toto oddělení je odsouzený umísťován přibližně po 14 denní adaptaci na nástupním oddělení a dále je předán na oddělení, které mu nejbližší typově vyhovuje, což znamená, že jde-li o odsouzeného, který je uživatelem drog, umísťuje se na specializované oddělení pro odsouzené s poruchou osobnosti v důsledku užívání psychotropních a omamných látek, jde-li o člověka, který má předepsáno ústavní protitoxikomanické léčení, umísťuje se na toto oddělení, atd. Zákon č. 169/1999 o výkonu trestu odnětí svobody stanoví, jakým způsobem má být umísťování odsouzených prováděno:

§ 7

umísťování odsouzených

odděleně se umísťují muži od odsouzených žen a dále zpravidla odsouzení:

- a) mladiství od dospělých,
- b) recidivisté od odsouzených, kteří jsou ve výkonu trestu poprvé,
- c) za úmyslně spáchané trestné činy od odsouzených za trestné činy nedbalostní,

- d) trvale pracovně nezařaditelní,
- e) s poruchami duševními a poruchami chování a
- f) s uloženým ochranným léčením a zabezpečovací detencí (Zákon č. 169/1999 Sb.).

Po celou dobu výkonu trestu odnětí svobody se odsouzenému věnuje realizační tým pracovníků, který tvoří speciální pedagog, psycholog, sociální pracovníce, vychovatelé-terapeuti, pedagogové volného času, vychovatelé a dozorcí - tyto představují represivní složku na výkonu trestu. Zvýšený důraz je kladen na požadavek rozšiřování možnosti pracovního zařazení a zapojení do prací potřebných pro věznici. Pozornost je věnována vzdělávací, terapeutické, korektivní a relaxační činnosti s odsouzenými, která je zaměřena na nápravu a ovlivňování jednání a chování těchto osob. Nedílnou součástí je též poradenská činnost a pomoc při kontaktu se státními a nestátními institucemi.

Právě prostřednictvím programů zacházení odborní zaměstnanci soustavně působí na osoby ve výkonu trestu odnětí svobody a obdobně i na některé skupiny osob ve výkonu vazby s cílem vytvořit předpoklady pro jejich řádný způsob života po propuštění. Odborní zaměstnanci výkonu trestu se snaží po celou dobu odsouzeného motivovat k tomu, aby po návratu do společnosti žil plnohodnotným životem bez porušování daných norem a pomáhají mu nalézat různá východiska z jeho často neřešitelných situací. Konkrétní programy zacházení jsou sice v ČR formálně celostátně sjednocené (též zaznamenáváním do standardizovaných tiskopisů). Přesto v každé věznici nesou osobitou pečeť svých zpracovatelů – zejména koordinátorů pracovních týmů - speciálních pedagogů (Vnitřní řád věznice pro odsouzené zařazené do VTOS s ostrahou).

Naplnění cíle programu zacházení jednotlivého odsouzeného se hodnotí pravidelně ve stanovených termínech. Při hodnocení se program zacházení aktualizuje v souladu s vývojem osobnosti a změnami v jeho chování a jednání. Hodnocení úspěšnosti plnění programu zacházení projednají zaměstnanci oddělení výkonu trestu (oddělení výkonu vazby a trestu) s odsouzeným, odsouzený se na aktualizaci programu zacházení podílí.

Programy zacházení jsou zpravidla vyhodnocovány jednou:

- ✓ za měsíc ve věznici pro mladistvé,
- ✓ za dva měsíce ve věznici s dohledem a dozorem a ve výstupních odděleních věznic s ostrahou a se zvýšenou ostrahou,

- ✓ za tři měsíce ve věznici s ostrahou,
- ✓ za šest měsíců ve věznici se zvýšenou ostrahou.

Pokud byl odsouzený zařazen do práce a je zdravotně způsobilý k práci, je povinen pracovat. Při zařazování odsouzených do práce zasedá komise, složená z odborných pracovníků, aby posoudila, zda je odsouzený schopen pracovat. Komise posuzuje mimo jiné zdravotní způsobilost odsouzeného s přihlédnutím k jeho odborným znalostem a dovednostem, a dále se zaměřuje na chování a jednání odsouzeného po dobu VTOS či na jeho vyživovací povinnosti a pohledávky.

Odsouzeným je také zajišťováno i vzdělávání, a to ve školských vzdělávacích střediscích ve vybraných věznicích. Zde se odsouzeným umožňuje vyučení v akreditovaných učebních oborech nebo se jim nabízí řada neakreditovaných vzdělávacích kurzů. Odborné kurzy jsou také nedílnou součástí systému vzdělávání odsouzených. Lze říci, že v oblasti vzdělávání odsouzených postupně dochází ke kvantitativnímu ale i kvalitativnímu růstu. Získání výučního listu, osvědčení z odborného kurzu, získání maturitního či v ojedinělých případech vysokoškolského vzdělání dává odsouzeným vyšší možnost zapojit se po propuštění z výkonu trestu do občanského života (Jůzl, Olejníček, 2004, s. 121).

4.4 Výstupní oddělení

Výstupní oddělení jsou zřizována ve věznicích pro odsouzené, kteří se v rámci očekávání skončení výkonu trestu nebo trestního opatření potřebují intenzivněji připravovat na život na svobodě. Jeho účelem je pomáhat odsouzeným při vytváření příznivých podmínek pro samostatný způsob života po propuštění a minimalizovat možná rizika opětovného páchání trestné činnosti (VŘV, 2007). Do programu výstupního oddělení se zařazují odsouzení za účelem přípravy na plynulý přechod do občanského života. Aktuální početní stav na oddělení je určen počtem propuštěných odsouzených, kteří splňují zákonné podmínky pro zařazení do tohoto oddělení. Odsouzeným je poskytována potřebná pomoc k tomu, aby přechod do civilního života

probíhal pokud možno bez výraznějších problémů. Řeší se otázky bydlení, ubytování, zajištění platných osobních dokladů, možnosti pracovního uplatnění apod. Vybavení tohoto oddělení se liší od standardní výbavy prostor běžného výkonu trestu.

Ložnice navozují atmosféru normálního civilního života. K dispozici jsou prostory vybavené pračkou, kuchyňskou linkou, žehličkou apod. Zde se odsouzení učí základům sebeobsluhy a připravují se na samostatný způsob života po propuštění z výkonu trestu.

Program zacházení výstupního oddělení je zaměřen na udržení funkčního a zlepšení narušeného vztahu se sociálním zázemím. Dále je zaměřen na poradenskou činnost při kontaktu s institucemi zajišťujícími náhradní ubytování a nabízejícími pracovní uplatnění, na přípravu režimu „pracujícího člověka“ a na nácvik denního režimu běžného života za branami věznice.

Pobyt ve vězení přináší odlišné zkušenosti. Vězení je místem, které v sobě zahrnuje mnoho negativních jevů a kde na člověka působí mnoho vlivů. Na velmi omezeném prostoru, bez možnosti z něj uniknout, jsou spolu nuceni žít lidé, kteří by se jeden druhému za běžných okolností vyhnuli.

Trest odnětí svobody a pobyt za mřížemi každému odsouzenému přináší odlišné zkušenosti, a proto se mění jeho prožívání, uvažování i chování. Vězeňské prostředí má svoje vlastní pravidla, která jsou více či méně odlišná od obecně platných norem. Za mřížemi jsou užitečné jiné vzorce chování. Způsoby chování získané na svobodě vyhasínají, někdy jsou dokonce nežádoucí. Adaptace na prostředí ovlivňuje lidské hodnoty, normy i standardy chování, a to se nakonec stává překážkou návratu odsouzeného do společnosti. Vlivem dlouhodobého pobytu ve vězení může u odsouzených dojít k dočasné změně některých osobnostních vlastností. Vězeňský způsob života je pro většinu lidí frustrující a míra celkového neuspokojení se ventiluje nenávistí, nakonec i vůči vlastní osobě.

Proto je zapotřebí lidem přicházejícím z těchto zařízení věnovat kvalitní postpenitenciární péči ať již prostřednictvím organizací či jednotlivců.

Vězení se v poslední době stalo pro naši společnost synonymem pro nic nedělání, v naší společnosti je zakořeněn názor, že lidé umístění do výkonu trestu mají konec konců jistou střechu nad hlavou a je o ně postaráno na účet nás všech. Opak je ale pravdou. Život člověka i dále pokračuje, přestože se ocitá na druhé straně vstupní brány

věznice. I zde žijí lidé se všemi omyly, sny a plány, žijí s nadějí, kterou si přenášejí ze zítřka na pozítří, z přítomnosti do budoucnosti.

O životě ve věznici se raději nemluví. Je to pohodlnější pro nás, pro celou společnost. Kdo je potrestán, ten jakoby neexistoval. Do vězení se může dostat každý z nás, proto je zapotřebí vést takový život, aby nebyl v rozporu s danými normami společnosti, ve které žijeme.

4.5 Shrnutí

Zákon č. 169/1999 o výkonu trestu odnětí svobody upravuje výkon trestu odnětí svobody ve věznicích a ve zvláštních odděleních vazebních věznic.

Výkon trestu musí respektovat důstojnost osobnosti odsouzeného.

Vězeňská služba České republiky zajišťuje střežení odsouzených, dozor nad nimi, metody zacházení a stanovené podmínky.

Je oprávněna odsouzeným vydávat pokyny příkazy a používat vůči nim jen taková omezení a donucovací prostředky, které připouští zvláštní zákon.

- Odsouzení mají svá **práva** a zároveň určité **povinnosti**, které jsou zakotveny v Zákoně č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody.
- Ve věznicích a vazebních věznicích jsou zřizována oddělení pro různé typy odsouzených.
- Pro každého odsouzeného ve vzájemné spolupráci psychologa, pedagoga, vychovatele, sociální pracovníce a lékaře, je zpracován program zacházení.
- Program zacházení je soubor aktivit vězeňských pracovníků
- Složení programu zacházení musí vždy sledovat dosažení účelu výkonu trestu. Hlavním cílem programu zacházení s odsouzeným je vytvoření předpokladů pro úspěšnou reintegraci.
- Naplnění cíle programu zacházení jednotlivého odsouzeného se hodnotí pravidelně ve stanovených termínech. Při hodnocení se program zacházení aktualizuje v souladu s vývojem osobnosti a změnami v jeho chování a jednání.
- Pokud byl odsouzený zařazen do práce a je zdravotně způsobilý k práci, je povinen pracovat.
- Odsouzeným je také zajišťováno i vzdělávání, a to ve školských vzdělávacích střediscích ve vybraných věznicích.

EMPIRICKÁ ČÁST

5. Průzkumné šetření

5.1 Formulace výzkumného problému

V praktické části se budu zabývat komparací názorů trestaných a netrestaných jedinců v naší společnosti na fungování Vězeňské služby České republiky v oblastech týkajících se vývoje vězeňské služby, bezpečnosti vězeňských zařízení, zaměstnávání odsouzených, zacházení s vězňnými osobami a v neposlední řadě i ukládáním trestů a názoru na trest smrti.

Cílem šetření je zjistit, zda jsou názory trestaných a netrestaných jedinců v zadaných oblastech jednotné či zda se liší.

Domnívám se, že jednotlivé názory na fungování VS ČR budou ovlivněny takovými faktory, jako jsou vzdělání či věk.

5.2 Stanovení průzkumného šetření

Pro účely tohoto výzkumného šetření jsem si zvolila 5 pracovních oblastí. Tyto oblasti se týkají vývoje vězeňské služby, bezpečnosti vězeňských zařízení, zaměstnávání odsouzených, zacházení s vězňnými osobami a v neposlední řadě i ukládáním trestů a názoru na trest smrti. Pro každou pracovní oblast bylo vytvořeno 5 otázek. Výzkumné otázky jsou uvedeny v obsahové části dotazníku přílohy č. 1 a přílohy č. 2.

6. Metodologie šetření

6.1 Charakteristika výzkumného souboru

Respondenty výzkumného souboru jsou jednak odsouzení, kteří si svůj trest odpykávají ve Věznici Příbrami. Věznice Příbram je mužskou věznicí typu C – věznice s ostrahou.

Soubor tvoří skupiny:

- 1) odsouzení umístění na specializovaném oddělení výkonu trestu pro odsouzené s poruchou osobnosti v důsledku užívání psychotropních látek
- 2) dále se jedná o skupinu odsouzených umístěných na oddělení bezdrogové zóny I. a II.
- 3) a poslední skupinu tvoří odsouzení, kteří jsou umístěni na výstupním oddělení věznice.

Dotazník byl respondentům předáván prostřednictvím jiné osoby zmiňovaným výběrovým skupinám odsouzených. Daný soubor respondentů je v diplomové práci uváděn jako výzkumný vzorek č. 1.

Dalším vzorkem výzkumného souboru byli lidé, u kterých je předpoklad života v souladu s danými normami společnosti. Jedná se o tyto skupiny respondentů:

- 1) náhodní respondenti žijících ve městech Příbram a Dobříš a dále na různých vesnicích
- 2) další skupinu tvoří respondenti, kteří navštěvují 4. ročník Střední průmyslové školy v Příbrami
- 3) dotazovaní byli také lidé pracující ve vězeňství

Daný soubor respondentů je v diplomové práci uváděn jako výzkumný vzorek pod číslem 2.

6. 2 Výzkumné metody

Cíle této práce lze dosáhnout různými cestami. Nejjednodušší přístup je ten, kdy se na to, co nás zajímá, lidí přímo zeptáme. „*Ve společenských vědách a vědách o člověku existuje mnoho výzkumných otázek, na které je obtížné hledat odpovědi ptaním se jednotlivých lidí tváří v tvář. Zvláště tam, kde potřebujeme jednu a tutěž sadu otázek, zadat velkému počtu lidí bude výhodnější, když jim ji zadáme najednou – simultánně. Dotazník v jeho základní podobě není nic jiného než standardizované interview předložené v písemné podobě*“ (Ferjenčík, 2000, s. 234). Výzkumné šetření bylo provedeno kvalitativní metodou, tedy zkoumáním výše vybraného souboru statistickou procedurou. Jako metodu jsem zvolila dotazník. Uvedenou metodu jsem zvolila z

důvodu získání potřebných informací v relativně krátkém čase a s možností cíleného vedení výzkumného souboru respondentů k tématu praktické části diplomové práce. Byl použit dotazník vlastní konstrukce, který byl respondentům zadáván za podmínek dodržení jejich anonymity. Otázky položené v dotazníku byly předem konzultovány a schváleny odborníky v penitenciární praxi.

Pro zajištění správného pochopení otázkám dotazníku u výzkumného vzorku č. 1 byla iniciována instruktorka, v podmínkách VTOS se jednalo o sociální pracovníci, která vyplnění dotazníku vedla.

U výzkumného vzorku č. 2 jsem dotazník předávala osobně náhodně vybraným respondentům a snažila se zajistit pochopení otázek položených v dotazníku správným instruováním.

Obsahové rozdělení dotazníku bylo děleno do 5 dílčích částí:

1) V záhlaví dotazníku byla použita tvrdá data (věk, vzdělání, bydliště a pohlaví).

U trestaných jedinců byla dále zakomponována otázka:

„Pracoval někdo v minulosti z vaší rodiny či přátel u vězeňské služby?“

U netrestaných jedinců to byly následující otázky:

„Máte osobní zkušenost s někým, kdo byl ve VT nebo vazby?“

„Pracuje někdo v současnosti z Vaší rodiny či přátel ve vězeňské službě?“

„Pracoval někdo v minulosti z vaší rodiny či přátel u vězeňské služby?“

2) Obsahem hlavní části dotazníku je 25 otázek. Tyto otázky se týkají 5 sledovaných oblastí a jsou pro oba dva výzkumné vzorky shodné.

Jsou to:

- vývoj vězeňské služby (otázka č. 1 – otázka č. 5)
- bezpečnost ve věznicích (otázka č. 6 - otázka č. 10)
- zaměstnávání odsouzených (otázka č. 11 - otázka č. 15)
- zacházení s vězni (otázka č. 16 - otázka č. 20)
- ukládání trestů. (otázka č. 21 - otázka č. 25)

6. 3 Postup a průběh šetření

Výzkumné šetření jsem zahájila počátkem měsíce listopadu 2009, kdy jsem ve Věznici Příbram prostřednictvím sociální pracovnice rozdala dotazníky na specializovaném oddělení, na oddělení bezdrogové zóny I. a II. a na výstupním oddělení výkonu trestu odnětí svobody.

Průzkumnému vzorku, který jsem si nazvala **Průzkumný vzorek číslo 1 – skupina trestanů** bylo rozdáno 120 dotazníků. Sociální pracovnice byla instruována o správnosti vyplňování dotazníku, případné dotazy respondentů na dané otázky ihned zodpověděla. Z této skupiny bylo použito 81 platných dotazníků, neboť část odsouzených (16) neměla zájem dotazník vyplnit, přestože byl anonymní, a zbytek (23) dotazníků bylo i přes instrukce vyplněno chybně.

Průzkumnému vzorku nazvanému **Průzkumný vzorek číslo 2 – skupina netrestanů** bylo také rozdáno 120 dotazníků náhodným respondentům. U této skupiny jsem obdržela zpět 106 vyplněných dotazníků. Zde nemělo zájem a nebylo ochotno mi vyplnit dotazník 14 respondentů. Respondentům, kteří mi dotazník nechtěli vyplnit, jsem položila otázku, z jakého důvodu se tak děje. Převážná část odpovědí zněla „spěchám, nemám čas“, zbývající se obávali zveřejnění svého názoru, přestože byl dotazník anonymní. Obdržené dotazníky byly vyplněny dle návodu. Ze skupiny netrestaných respondentů byly vyňaty dotazníky (26), které vyplňovaly ženy, neboť zde nebylo možné provést komparaci názorů mezi trestanými a netrestanými respondenty ve sledovaných oblastech, protože jsem neměla možnost zajištění vyplňování dotazníků v ženské věznici, a to z časových důvodů a náročnosti. Celkový počet respondentů u této skupiny činil 80.

INFORMATIVNÍ DATA

Informativní data podávají přehled o složení obou srovnávaných skupin. Tyto vstupní informace mohou a nemusí mít v menší či větší míře vliv při vyplňování dotazníku. Bylo provedeno statistické porovnání výsledků a vzhledem k tomu, že tato data jsou statisticky nevýznamná, nejsou zapracována do průzkumného šetření a stávají se jen zdrojem zajímavých informací.

Z celkového počtu 120 dotazovaných respondentů **skupiny č. 1 – trestanů** bylo možné použít pro účely tohoto průzkumného šetření 81 dotazníků, 16 respondentů

nemělo zájem dotazník vyplnit a 23 vrácených dotazníků bylo i přes instrukce špatně vyplněno.

Z celkového počtu 120 dotazovaných respondentů **skupiny č. 2 – netrestaní** bylo možné použít pro účely tohoto průzkumného šetření 86 dotazníků, které byly bezchybně vyplněny, 21 dotazníků nebylo z různých příčin vyplněno a ve 13 případech nebylo možno vyplněné dotazníky použít (nezaškrtnuté odpovědi nebo v jedné otázce zaškrtnuty obě dvě varianty). Z důvodu nemožnosti provedení průzkumného šetření v ženské věznici a tím srovnání názorů skupin trestané v. netrestané ženy, muselo být z tohoto počtu vyňato 26 dotazníků u skupiny netrestaní.

Tabulka č. 1: celkový počet respondentů - trestaní

	Rozdáno dotazníků	Bez zájmu vyplnění	Chybně vyplněno	Lze použít	%
trestaní	120	16	23	81	
%	100	13,3	19,2	67,5	100

Tabulka č. 2: celkový počet respondentů - netrestaní

	Rozdáno dotazníků	Bez zájmu vyplnění	Chybně vyplněno	Lze použít	%
netrestaní	120	21	13	86*	
%	100	17,5	10,8	71,7	100

* 26 respondentů tvořily ženy, pro další průzkumné šetření byly z tohoto vzorku vyňaty

Z komparace výše uvedených dat vyplynulo, že trestaní více chybovali při vyplňování dotazníků oproti netrestaným, přibližně na stejné úrovni u obou skupin byl nezájem o vyplnění dotazníků, a u skupiny trestaných bylo použito 67,5 % vyplněných dotazníků, u netrestaných to bylo 71,7 % z celkového počtu respondentů.

Tabulka č. 3: místo bydliště - trestaní

bydliště	Celkový počet	Město	Vesnice	%
trestaní	81	65	16	
%	100	80,2	19,8	100

Tabulka č. 4: místo bydliště - netrestaní

bydliště	Celkový počet	Město	Vesnice	%
netrestaní	86	47	39	
%	100	54,6	45,4	100

Data z tabulek poukazují na to, že skupinu č. 1 - trestaní ve velké většině tvoří lidé, kteří pocházejí z města (80,2), vesnice je zastoupena něco málo přes 19 procent. Lze se domnívat, že odsouzení pocházející z města mají více příležitostí k páčání trestné činnosti a tudíž k porušování daných právních norem společnosti a proto jsou dle

rozhodnutí soudu umístění do věznic. Vesnice je u odsouzených zastoupena velmi nízkým procentem.

Oblast bydliště u netrestaných respondentů je zastoupena přibližně na stejné úrovni u města i vesnice.

Tabulka č. 5: dosažené vzdělání - trestaní

vzdělání	Celkový počet	Základní	Vyučen	Střední	Vysoké	%
trestaní	81	34	24	19	4	
%	100	41,9	29,7	23,5	4,9	100

Tabulka č. 6: dosažené vzdělání - netrestaní

vzdělání	Celkový počet	Základní	Vyučen	Střední	Vysoké	%
netrestaní	86	7	21	33	25	
%	100	8,1	24,4	38,4	29,1	100

Z těchto výpočtů je patrné, že skupinu č. 1 – trestaní tvoří téměř polovina respondentů se základním vzděláním, naopak vysokoškolské vzdělání má jen velmi malé procento odsouzených.

Naopak skupina č. 2 – netrestaní má velmi malý počet respondentů se základním vzděláním a poměrně vysoké procento respondentů tvoří vysokoškolské vzdělání.

V oblasti vyučení se obě skupiny pohybují přibližně na stejné úrovni, patrný rozdíl je opět vidět u vzdělání středoškolského.

Tabulka č. 7: věkové složení - trestaní

věk	Celkový počet	Do 25 let	26-45 let	46-65 let	%
trestaní	81	16	48	17	
%	100	19,8	59,3	20,9	100

Tabulka č. 8: věkové složení - netrestaní

věk	Celkový počet	Do 25 let	26-45 let	46-65 let	%
netrestaní	86	26	38	22	
%	100	30,2	44,2	25,6	100

Hledisko věku vykazuje v kategorii do 25 let značný rozdíl zřejmě proto, že dotazníky byly rozdávány před Střední průmyslovou školou v Příbrami. Zbývající dvě kategorie se již tak značným rozdílem od sebe neliší, vykazují data, která lze předpokládat. Informativní data podávají přehled o složení obou srovnávaných skupin. Tyto vstupní informace mohou a nemusí mít v menší či větší míře vliv při vyplňování dotazníku.

Všem respondentům v obou porovnávaných skupinách byla položena otázka: „Pracoval někdo v minulosti z vaší rodiny či přátel u vězeňské služby“?

Vzhledem k tomu, že její výsledky se mi zdály u obou skupin zajímavé, považovala jsem za nutné je zveřejnit.

Už jen pouze skupině č. 2 – netrestaní byly položeny v dotazníku otázky:

„Pracuje někdo v současnosti z Vaší rodiny či přátel ve vězeňské službě?“

„Máte osobní zkušenost s někým, kdo byl ve VT nebo vazby?“

Výsledky těchto dvou otázek se mi zdály také zajímavé, proto je pro informaci uvádím.

Tabulka č. 9: Pracovní minulost - trestaní

„Pracoval někdo v minulosti z vaší rodiny či přátel u vězeňské služby?“

	Celkový počet	ano	ne	nevím	%
trestaní	81	17	60	4	
%	100	19,8	59,3	20,9	100

Tabulka č. 10: Pracovní minulost – netrestaní

„Pracoval někdo v minulosti z vaší rodiny či přátel u vězeňské služby?“

	Celkový počet	ano	ne	nevím	%
netrestaní	86	33	48	7	
%	100	30,2	44,2	25,6	100

Tabulka č. 11: Pracovní současnost - netrestaní

„Pracuje někdo v současnosti z Vaší rodiny či přátel ve vězeňské službě?“

	Celkový počet	ano	ne	%
netrestaní	86	40	46	
%	100	46,5	53,5	100

Tabulka č. 12: Osobní zkušenost

„Máte osobní zkušenost s někým, kdo byl ve VT nebo vazby?“

	Celkový počet	ano	ne	%
netrestaní	86	35	51	
%	100	40,7	59,3	100

6. 4 Výsledky průzkumného šetření

Tato část šetření byla zaměřena na odpovědi respondentů porovnávaných skupin ve stanovených oblastech. Dotazník jsem konstruovala tak, že jsem si vytvořila 5 pracovních oblastí. Každé oblasti náleží v dotazníku 5 otázek. Tyto otázky jsou zaměřeny na vývoj vězeňské služby, bezpečnost ve věznicích, zaměstnávání odsouzených, zacházení s vězni a poslední oblast se týká ukládání trestů. K průzkumnému šetření jsem použila testy nezávislosti v dvourozměrných kontingenčních tabulkách, respektive Pearsonův test (Pearson chi-squared test) pro hodnocení kategoriálních dat (Pecáková, I., 2007). Pro hodnocení byl použit program pro statistickou analýzu dat R (Ihaka R, Gentleman R, 1996; Fox, J., 2005; Fox, J., Andersen, R., 2005). R je programovací jazyk a prostředí určené pro statistickou analýzu dat a jejich grafické zobrazení.

1. VÝVOJ VĚZEŇSKÉ SLUŽBY

Minulost a dnešek

Respondenti na otázku „Myslíte si, že se české vězeňství oproti minulosti výrazně změnilo?“ odpovídali způsobem, který je znázorněn v tabulce číslo 13.

Mezi trestanými a netrestanými respondenty **nebyl** zjištěn statisticky významný **rozdíl** ($\chi^2=19,98$; $df = 1$; $p = 0,16$).

Tabulka číslo 13: odpovědi respondentů na otázku: „Myslíte si, že se české vězeňství oproti minulosti výrazně změnilo?“

	Trestaní (n = 81)	Netrestaní (n = 60)
Ano, výrazně	75,30%	85,00%
Ne, jen trochu	24,70%	15,00%

Změny oproti minulosti

Respondenti na otázku „Domníváte se, že změna proběhla v žádoucím směru?“ odpovídali respondenti způsobem, který je znázorněn v tabulce číslo 14.

Mezi trestanými a netrestanými respondenty **nebyl** zjištěn statisticky významný **rozdíl** ($\chi^2=0,1763$; $df = 1$; $p = 0,67$).

Tabulka číslo 14: odpovědi respondentů na otázku: „Domníváte se, že změna proběhla v žádoucím směru?“

	Trestaní (n = 81)	Netrestaní (n = 60)
Ano, je to lepší	66,70%	70,00%
Ne, je to horší	33,30%	30,00%

Způsob zacházení s vězni oproti minulosti

Respondenti na otázku „Máte za to, že se nyní s vězni zachází lépe než dříve?“ odpovídali respondenti způsobem, který je znázorněn v tabulce číslo 15.

Mezi trestanými a netrestanými respondenty **byl** zjištěn statisticky významný **rozdíl** ($\chi^2=4,1525$; $df = 1$; $p = 0,05$).

Tabulka číslo 15: odpovědi respondentů na otázku: „Máte za to, že se nyní s vězni zachází lépe než dříve?“

	Trestaní (n = 81)	Netrestaní (n = 60)
Ano, zaházení je humánnější	81,50%	93,30%
Ne, je to stejné	18,50%	6,70%

Resort zodpovědný za vězněné osoby

Respondenti na otázku „Myslíte, že vězeňskou službu řídí ministerstvo vnitra anebo ministerstvo spravedlnosti?“ odpovídali respondenti způsobem, který je znázorněn v tabulce číslo 16.

Mezi trestanými a netrestanými respondenty **nebyl** zjištěn statisticky významný **rozdíl** ($\chi^2=1,5506$; $df = 2$; $p = 0,46$).

Tabulka číslo 16: odpovědi respondentů na otázku: „Myslíte, že vězeňskou službu řídí ministerstvo vnitra, anebo ministerstvo spravedlnosti?“

	Trestaní (n = 81)	Netrestaní (n = 60)
Ministerstvo vnitra	21,00%	20,00%
Ministerstvo spravedlnosti	66,70%	60,00%
Nevím	12,30%	20,00%

Společenská zakázka

Respondenti na otázku „Domníváte se, že Vězeňská služba plní řádně očekávání společnosti?“ odpovídali respondenti způsobem, který je znázorněn v tabulce číslo 17.

Mezi trestanými a netrestanými respondenty **byl** zjištěn statisticky významný **rozdíl** ($\chi^2=13,1396$; $df = 1$; $p < 0,001$).

Tabulka číslo 17: odpovědi respondentů na otázku: „Domníváte se, že Vězeňská služba plní řádně očekávání společnosti?“

	Trestaní (n = 81)	Netrestaní (n = 60)
Ano	35,80%	66,70%
Ne	64,20%	33,30%

2. BEZPEČNOST VE VĚZNICÍCH

Bezpečí ve věznicích

Respondenti na otázku „Soudíte, že Vězeňská služba má dostatečné donucovací prostředky, aby zajistila ve věznicích kázeň a pořádek?“ odpovídali respondenti způsobem, který je znázorněn v tabulce číslo 18.

Mezi trestanými a netrestanými respondenty **nebyl** zjištěn statisticky významný **rozdíl** ($\chi^2=2,6651$; $df = 2$; $p = 0,26$).

Tabulka číslo 18: odpovědi respondentů na otázku: „Soudíte, že Vězeňská služba má dostatečné donucovací prostředky, aby zajistila ve věznicích kázeň a pořádek?“

	Trestaní (n = 81)	Netrestaní (n = 60)
Ano	92,60%	88,30%
Ano, ale nevyužívá je dobře	4,90%	3,30%
Ne	2,50%	8,30%

Věznice a útoky vězňů

Respondenti na otázku „Myslíte si, že jsou vězeňská zařízení dostatečně zajištěna proti útekům odsouzených?“ odpovídali respondenti způsobem, který je znázorněn v tabulce číslo 19

Mezi trestanými a netrestanými respondenty **nebyl** zjištěn statisticky významný **rozdíl** ($\chi^2=2,6341$; $df = 2$; $p = 0,27$).

Tabulka číslo 19: odpovědi respondentů na otázku: „Myslíte si, že jsou vězeňská zařízení dostatečně zajištěna proti útekům odsouzených?“

	Trestaní (n = 81)	Netrestaní (n = 60)
Ano, jsou velice dobře zajištěna	77,80%	88,30%
Ano, přesto by ale mohla být více zajištěna	16,00%	8,30%
Ne, jsou nedostatečně zajištěna	6,20%	3,40%

Bezpečnost pro zaměstnance ve věznicích

Respondenti na otázku „Domníváte se, že je v současné době ve věznicích bezpečno i pro zaměstnance?“ odpovídali respondenti způsobem, který je znázorněn v tabulce číslo 20. Mezi trestanými a netrestanými respondenty **nebyl** zjištěn statisticky významný **rozdíl** ($\chi^2=0,589$; $df = 1$; $p = 0,44$).

Tabulka číslo 20: odpovědi respondentů na otázku: „Domníváte se, že je v současné době ve věznicích bezpečno i pro zaměstnance?“

	Trestaní (n = 81)	Netrestaní (n = 60)
Ano	61,00%	47,00%
Ne	16,00%	25,00%
Nedokážu to posoudit	24,00%	28,00%

Bezpečnost pro zaměstnance ve věznicích v minulosti

Respondenti na otázku „Soudíte, že v minulosti bylo pro zaměstnance více bezpečno?“ odpovídali respondenti způsobem, který je znázorněn v tabulce číslo 21. Mezi trestanými a netrestanými respondenty **byl** zjištěn statisticky významný **rozdíl** ($\chi^2=15,8609$; $df = 1$; $p < 0,001$).

Tabulka číslo 21: odpovědi respondentů na otázku: „Soudíte, že v minulosti bylo pro zaměstnance více bezpečno?“

	Trestaní (n = 81)	Netrestaní (n = 60)
Ano	61,00%	47,00%
Ne	16,00%	25,00%
Nedokážu to posoudit	24,00%	28,00%

Bezpečnost pro společnost

Respondenti na otázku „Domníváte se, že jsou věznice více bezpečné oproti minulosti pro ostatní společnost?“ odpovídali respondenti způsobem, který je znázorněn v tabulce číslo 22.

Mezi trestanými a netrestanými respondenty **byl** zjištěn statisticky významný **rozdíl** ($\chi^2=79,8439$; $df = 1$; $p < 0,001$).

Tabulka číslo 22: odpovědi respondentů na otázku: „Domníváte se, že jsou věznice více bezpečné oproti minulosti pro ostatní společnost?“

	Trestaní (n = 81)	Netrestaní (n = 60)
Ano, jsou lépe zabezpečeny oproti minulosti	46,00%	62,00%
Jsou zabezpečeny stejně	41,00%	35,00%
Ne, jsou špatně zabezpečeny	14,00%	3,00%

3. ZAMĚSTNÁVÁNÍ ODSOUZENÝCH

Povinnost pracovat pro odsouzené

Respondenti na otázku „Jste přesvědčen/a, že dříve vězni museli pracovat?“ odpovídali respondenti způsobem, který je znázorněn v tabulce číslo 23.

Mezi trestanými a netrestanými respondenty **byl** zjištěn statisticky významný **rozdíl** ($\chi^2=30,4607$; $df = 1$; $p < 0,001$).

Tabulka číslo 23: odpovědi respondentů na otázku: „Jste přesvědčen/a, že dříve vězni museli pracovat?“

	Trestaní (n = 81)	Netrestaní (n = 60)
Ano	4,00%	50,00%
Ne	36,00%	48,00%
Nevím	60,00%	2,00%

Zákonná povinnost pracovat pro odsouzené

Respondenti na otázku „Myslíte si, že by měla být zákonem stanovená povinnost pracovat?“ odpovídali respondenti způsobem, který je znázorněn v tabulce číslo 24. Mezi trestanými a netrestanými respondenty **byl** zjištěn statisticky významný **rozdíl** ($\chi^2=7.2473$; $df = 2$; $p = 0,05$).

Tabulka číslo 24: odpovědi respondentů na otázku: „Myslíte si, že by měla být zákonem stanovená povinnost pracovat?“

	Trestaní (n = 81)	Netrestaní (n = 60)
Ano	22,00%	93,00%
Ne	77,00%	7,00%
Nevím	1,00%	0,00%

Potřeba práce pro odsouzené

Respondenti na otázku „Soudíte, že práce je pro vězně potřebná?“ odpovídali respondenti způsobem, který je znázorněn v tabulce číslo 25.

Mezi trestanými a netrestanými respondenty **byl** zjištěn statisticky významný **rozdíl** ($\chi^2 = 4,642$; $df = 1$; $p = 0,05$).

Tabulka číslo 25: odpovědi respondentů na otázku: „Soudíte, že práce je pro vězně potřebná?“

	Trestaní (n = 81)	Netrestaní (n = 60)
Ano, určitě	100,00%	93,00%
Ne, pracovat nechtějí	0,00%	7,00%

Nabídka práce pro odsouzené

Respondenti na otázku „Myslíte si, že nabídka v rozmanitosti práce pro odsouzené je dostatečná?“ odpovídali respondenti způsobem, který je znázorněn v tabulce číslo 26.

Mezi trestanými a netrestanými respondenty **byl** zjištěn statisticky významný **rozdíl** ($\chi^2 = 7,2473$; $df = 2$; $p = 0,05$).

Tabulka číslo 26: odpovědi respondentů na otázku: „Myslíte si, že nabídka v rozmanitosti práce pro odsouzené je dostatečná?“

	Trestaní (n = 81)	Netrestaní (n = 60)
Ano, je dostatečná	74,00%	97,00%
Ne, je nedostatečná	26,00%	3,00%

Odměňování odsouzených za vykonanou práci

Respondenti na otázku „Soudíte, že odsouzení jsou za svoji práci dostatečně odměňováni?“ odpovídali respondenti způsobem, který je znázorněn v tabulce číslo 27.

Mezi trestanými a netrestanými respondenty **byl** zjištěn statisticky významný **rozdíl** ($\chi^2 = 66,5188$; $df = 2$; $p < 0,001$).

Tabulka číslo 27: odpovědi respondentů na otázku: „Soudíte, že odsouzení jsou za svoji práci dostatečně odměňováni?“

	Trestaní (n = 81)	Netrestaní (n = 60)
Ano	91,00%	50,00%
Ne	9,00%	50,00%

4. ZACHÁZENÍ S VĚZNI

Věznění nebo náprava

Respondenti na otázku „Je důležitější vězně střežit, nebo se jim snažit pomoci s nápravou?“ odpovídali respondentem způsobem, který je znázorněn v tabulce číslo 28. Mezi trestanými a netrestanými respondenty **nebyl** zjištěn statisticky významný **rozdíl** ($\chi^2=4.8145$; $df = 2$; $p = 0,09$).

Tabulka číslo 28: odpovědi respondentů na otázku: „Je důležitější vězně střežit, nebo se jim snažit pomoci s nápravou?“

	Trestaní (n = 81)	Netrestaní (n = 60)
Hlídat	4,00%	50,00%
Vést je k jinému životu	36,00%	48,00%
Nevím	60,00%	2,00%

Povinnosti vězňů

Respondenti na otázku „Máte za to, že vězni mají dnes více povinností, než měli dříve?“ odpovídali respondentem způsobem, který je znázorněn v tabulce číslo 29.

Mezi trestanými a netrestanými respondenty **nebyl** zjištěn statisticky významný **rozdíl**, ale je tam trend ($\chi^2=5,9574$; $df = 2$; $p = 0,051$).

Tabulka číslo 29: odpovědi respondentů na otázku: „Máte za to, že vězni mají dnes více povinností, než měli dříve?“

	Trestaní (n = 81)	Netrestaní (n = 60)
Ano	68,00%	50,00%
Ne	28,00%	38,00%
Nevím	4,00%	12,00%

Práva vězňů

Respondenti na otázku „A co jejich práva – mají jich více dnes, nebo jich měli více dříve?“ odpovídali respondentem způsobem, který je znázorněn v tabulce číslo 30.

Mezi trestanými a netrestanými respondenty **nebyl** zjištěn statisticky významný **rozdíl** ($\chi^2=2,9183$; $df = 2$; $p = 0,23$).

Tabulka číslo 30: odpovědi respondentů na otázku: „A co jejich práva – mají jich více dnes, nebo jich měli více dříve?“

	Trestaní (n = 81)	Netrestaní (n = 60)
Dnes	94,00%	97,00%
Dříve	6,00%	3,00%

Způsob zacházení s vězni

Respondenti na otázku „Myslíte, že zacházení s vězni je příliš přísné?“ odpovídali respondenti způsobem, který je znázorněn v tabulce číslo 31.

Mezi trestanými a netrestanými respondenty **nebyl** zjištěn statisticky významný **rozdíl**. ($\chi^2=2,9917$; df = 2; p = 0,22).

Tabulka číslo 31: odpovědi respondentů na otázku: „Myslíte, že zacházení s vězni je příliš přísné?“

	Trestaní (n = 81)	Netrestaní (n = 60)
Ano	94,00%	97,00%
Ne	6,00%	3,00%

Materiální zabezpečení pro vězně

Respondenti na otázku „Domníváte se, že materiální potřeby odsouzených jsou zabezpečeny dostatečně?“ odpovídali respondenti způsobem, který je znázorněn v tabulce číslo 32.

Mezi trestanými a netrestanými respondenty **nebyl** zjištěn statisticky významný **rozdíl**, ale je tam trend. ($\chi^2=5,9007$; df = 2; p = 0,052).

Tabulka číslo 32: odpovědi respondentů na otázku: „Domníváte se, že materiální potřeby odsouzených jsou zabezpečeny dostatečně?“

	Trestaní (n = 81)	Netrestaní (n = 60)
Ano, jsou lépe zabezpečeny oproti minulosti	91,00%	83,00%
Jsou zabezpečeny stejně	9,00%	17,00%

5. UKLÁDÁNÍ TRESTU

Tělesné tresty a trest smrti

Respondenti na otázku „Domníváte se, že by měly být obnoveny tělesné tresty až po trest smrti?“ odpovídali respondenti způsobem, který je znázorněn v tabulce číslo 33.

Mezi trestanými a netrestanými respondenty **byl** zjištěn statisticky významný **rozdíl**. ($\chi^2=12,9187$; df = 2; p < 0,01).

Tabulka číslo 33: odpovědi respondentů na otázku: „Domníváte se, že by měly být obnoveny tělesné tresty až po trest smrti?“

	Trestaní (n = 81)	Netrestaní (n = 60)
Ano	27,00%	57,00%
Ne	61,00%	33,00%
Nevím	12,00%	10,00%

Přísnější trestání ze strany soudu

Respondenti na otázku „Jste přesvědčen/a, že soudy by měly ukládat mnohem více jiných trestů dle trestního zákona, než trestů odnětí svobody?“ odpovídali respondentem způsobem, který je znázorněn v tabulce číslo 34.

Mezi trestanými a netrestanými respondenty **nebyl** zjištěn statisticky významný **rozdíl**, ale je tam trend. ($\chi^2=5,7266$; $df = 2$; $p = 0,057$).

Tabulka číslo 34: odpovědi respondentů na otázku: „Jste přesvědčen/a, že soudy by měly ukládat mnohem více jiných trestů dle trestního zákona, než trestů odnětí svobody?“

	Trestaní (n = 81)	Netrestaní (n = 60)
Ano	27,00%	57,00%
Ne	61,00%	33,00%
Nikdy jsem nad tím nepřemýšlel	12,00%	10,00%

Zavedení trestu smrti

Respondenti na otázku „Myslíte si, že by měl být znovu zaveden trest smrti?“ odpovídali respondentem způsobem, který je znázorněn v tabulce číslo 35. Mezi trestanými a netrestanými respondenty **byl** zjištěn statisticky významný **rozdíl**. ($\chi^2=13,9825$; $df = 2$; $p < 0,001$).

Tabulka číslo 35: odpovědi respondentů na otázku: „Myslíte si, že by měl být znovu zaveden trest smrti?“

	Trestaní (n = 81)	Netrestaní (n = 60)
Ano	44,00%	73,00%
Ne	56,00%	25,00%
Nikdy jsem na tím nepřemýšlel/a	0,00%	2,00%

Byl trest smrti dostatečně odstrašující

Respondenti na otázku „Myslíte si, že v minulosti byl trest smrti dostatečným odstrašujícím prostředkem pro společnost?“ odpovídali respondentem způsobem, který je znázorněn v tabulce číslo 36.

Mezi trestanými a netrestanými respondenty **byl** zjištěn statisticky významný **rozdíl** ($\chi^2=17,8676$; $df = 2$; $p < 0,001$).

Tabulka číslo 36: odpovědi respondentů na otázku: „Myslíte si, že v minulosti byl trest smrti dostatečným odstrašujícím prostředkem pro společnost?“

	Trestaní (n = 81)	Netrestaní (n = 60)
Ano	40,00%	75,00%
Ne	38,00%	13,00%
Nedokážu to posoudit	22,00%	12,00%

Výjimečný trest

Respondenti na otázku „Dokázali byste říci, jaký nejdelší trest mohou v současné době dle trestního zákona soudy uložit?“ odpovídali respondentem způsobem, který je znázorněn v tabulce číslo 37.

Mezi trestanými a netrestanými respondenty **nebyl** zjištěn statisticky významný **rozdíl** ($\chi^2=1,4216$; $df = 2$; $p = 0,49$).

Tabulka číslo 37: odpovědi respondentů na otázku: „Dokázali byste říci, jaký nejdelší trest mohou v současné době dle trestního zákona soudy uložit?“

	Trestaní (n = 81)	Netrestaní (n = 60)
10 let	1,00%	2,00%
15 let	7,00%	13,00%
25 let	92,00%	85,00%

Diskuse

Cílem tohoto průzkumného šetření bylo potvrdit myšlenku, že v naší společnosti u trestaných a netrestaných jedinců existuje rozdíl v názorech na běžné každodenní fungování Vězeňské služby ČR týkající se oblastí vývoje vězeňské služby, bezpečnosti věznic, zaměstnávání odsouzených, práce s odsouzenými a v neposlední řadě i ukládání trestů.

Osobní zkušeností mohu konstatovat, že určitou nesnáz při hodnocení získaných výsledků působí vyžadovaná anonymita odpovědí. U netrestaných jedinců jsem dotazník předávala osobně s předpokladem, že anonymita jednotlivých respondentů bude zaručena. Přesto se při mém průzkumném šetření část respondentů obávala zveřejnění svých názorů a raději mi odpovídala, že nemají čas pro vyplňování dotazníku či hodně spěchají.

Při psaní mé diplomové práce jsem byla přesvědčena o tom, že jsou, a ve výsledcích se objeví, velké rozdíly v názorech obou porovnávaných skupin a že v těchto rozdílech hrají nějakou úlohu taková informativní data, jako jsou např. věkové složení respondentů, výše dosaženého vzdělání či pohlaví. Po provedení šetření bylo zjištěno, že určitou úlohu zde sehrává nikoliv věkové složení, jak jsem se domnívala, nýbrž vzdělání. Z výsledků bylo zjištěno, že trestaní respondenti mají v průzkumném šetření nižší vzdělání a tato skutečnost je statisticky významná. ($\chi^2 = 24.8779$, $df = 3$, $p < 0,0001$). Tento rozdíl byl potvrzen z praxe, např. Samuelsson a Eriksson - Gustavsson (2008) v jejich práci potvrzují nižší vzdělání odsouzených v podmínkách Švédska.

Výsledky získané u obou skupin respondentů a porovnávání jejich názorů:

Získané výsledky v porovnávané oblasti, kterou byl vývoj vězeňské služby, vypovídají o rozdílnosti v názorech mezi srovnávanými skupinami. V první a druhé otázce nebyl shledán statisticky významný rozdíl. Skupina se domnívá, že se české vězeňství oproti minulosti výrazně zlepšilo, ale bohužel, že změna neproběhla v žádoucím směru. Z výsledků otázky č. 3 je patrné, že velká většina odsouzených se domnívá, že se s nimi zachází lépe než dříve a že zacházení se stává humánnějším. S touto myšlenkou přišel již reformátor českého vězeňství F. J. Řezáč (1852). Zároveň

tuto myšlenku můžeme najít v Konceptci českého vězeňství do roku 2015. Vězeňství v různých obdobích spadalo do působnosti různých ministerstev. V současné době Vězeňská služba České republiky je v působnosti ministerstva spravedlnosti. Dotazovaní trestaní respondenti odpověděli na tuto otázku č. 4 v převážné většině správným způsobem. Celkově lze konstatovat, že v této oblasti nebylo shledáno ve výsledcích výrazných rozdílů v názorech trestaných a netrestaných respondentů. Otázka č. 5 podává ve svých výsledcích opět rozdíl v názorech. U trestaných odsouzených převažuje názor, že vězeňská služba neplní řádně očekávání společnosti. Proč a z jakých důvodů odsouzení takto smýšlejí? Zřejmě proto, že mají vlastní zkušenost se životem za mřížemi, že se považují za určitou část naší společnosti a že jsou se životem v takovéto podobě nespokojeni. Nedokáží si sami přiznat svoji chybu, a proto ji hledají v okolí svého působení.

U druhé porovnávané oblasti lze také shledat patrné rozdíly v jednotlivých odpovědích. Statisticky významný rozdíl se objevil při vyhodnocení otázky číslo 9, téměř polovina trestaných respondentů odpověděla, že nedokáží posoudit, zda v minulosti bylo pro zaměstnance více bezpečno. Nemají vlastní zkušenost, a proto se nedokáží rozhodnout pro jednoznačnou variantu ano či ne. U otázky č. 10 odpovídali trestaní respondenti ve více než polovině všech zúčastněných, že se domnívají, že jsou věznice lépe zabezpečeny oproti minulosti. Tyto odpovědi jsou zjevně sporné vzhledem k tomu, že na předchozí otázku odpověděli, že nedokáží posoudit, zda bylo v minulosti pro zaměstnance více bezpečno.

Oblast, týkající se zaměstnávání odsouzených vykazuje v jednotlivých otázkách značné statisticky významné rozdíly. Zaměstnávání odsouzených a otázky s ním spojené jsou velmi vážným tématem pro diskusi. Obě porovnávané skupiny v otázce č. 1 téměř ve sto procentech odpovědí uvedli, že jsou přesvědčeni, že dříve vězni museli pracovat. Z historických informací se dovídáme, že dříve odsouzení měli povinnost pracovat. Uhlík (2006) uvádí, že pracovní doba byla 9 hodinová, rozdělena po 2x4,5 hodiny. I u otázky číslo 2 byl zjištěn významný statistický rozdíl, ¾ odsouzených respondentů odpovědělo, že by měla být zákonem stanovená povinnost pracovat, poměrnou částí byla zastoupena odpověď ano a ne. Ještě markantnější rozdíl u této otázky v jednotlivých variantách odpovědi je viditelný u netrestaných respondentů. Téměř 90% z celkového počtu netrestaných respondentů se domnívá, že by pro odsouzené měla být zákonem stanovená povinnost pracovat. Stejně jako v předchozích otázkách, tak i u otázky číslo 3 byl shledán v odpovědích

statisticky významný rozdíl. U skupiny č. 1 soudilo přes 90% respondentů, že práce pro odsouzené je potřebná, u skupiny č. 2 byla odpověď o potřebnosti práce uvedena téměř v 100% celkového počtu netrestaných jedinců.

U otázek č. 14 a 15 byl shledán významný statisticky rozdíl. Více než třetina odsouzených respondentů si myslí, že rozmanitost nabídky práce pro ně je nedostatečná a že za svoji práci nejsou dostatečně odměňováni. Vezmeme-li v úvahu všeobecnou situaci na trhu práce a porovnáme-li nabídku práce pro trestané odsouzené například s nabídkou z úřadů práce, dojdeme k závěru, že nabízené možnosti ve věznicích jsou nedostatečné a zákonitě se musí lišit od nabídek z úřadů práce. Práce je potřebná pro každého člověka, ať je již za mřížemi či na svobodě, obohacuje jej o nové zkušenosti a naplňuje mu jeho volný čas. Práce by měla být i dostatečně oceněna, ne vždy se tak ale děje. Odsouzení nepobírají minimální mzdu, ani plat jsou za svoji práci odměňováni a to způsobem ne vždy uspokojivým.

Z odpovědí týkajících se oblasti zacházení s odsouzenými je patrné, že nebylo shledáno významných statistických rozdílů u obou porovnávaných skupin. Více než 90% skupiny trestaných odpovědělo na otázku, zda je důležitější vězně střežit nebo se jim snažit pomoci nápravou, že je důležitější vězni pomáhat nápravou. Mohu se tedy domnívat, že i samotní odsouzení hledají různé cesty ke své vlastní nápravě a zamýšlejí se nad svým dalším způsobem vlastního života. U skupiny netrestaných respondentů nebyly výsledky tak jednoznačné. Z odpovědí je patrné, že polovina respondentů se domnívá, že odsouzeným by se mělo pomáhat, druhá polovina se domnívá, že odsouzené je důležitější střežit. Jejich názor je oprávněný, neboť jedním z úkolů Vězeňské služby vůči společnosti, ve které žijeme, je střežit odsouzené a nedopustit, aby docházelo k útekům zločinců. Dále se v této oblasti obě skupiny shodně domnívají, že odsouzení v současné době mají více povinností než měli odsouzení dříve a že mají zároveň i více práv, než měli odsouzení dříve. Z historických pramenů se dozvídáme, že za tvrdého komunistického režimu, v době, kdy byly zřizovány tábory nucených prací, odsouzení byli zneužíváni k těžké práci a jejich práva byla velmi výrazně omezována a porušována. Samozřejmě toto není v souladu s Listinou základních práv a svobod (zákon č. 23/1991), a dnes je samotná práce Vězeňské služby kontrolována jak dozorovými zástupci, tak i zástupci různých organizací s mezinárodní působností. ¾ trestaných jedinců se dále domnívá, že zacházení s nimi je příliš přísné. Opět si myslím, že zde hraje důležitou úlohu jejich osobní zkušenost s režimem vězeňských zařízení a že z jejich strany je žádoucí

tomuto režimu se podřídí. Všichni jedinci žijící v naší společnosti, společnosti bez mříží, se také každodenně podřizují daným normám stejně tak, jako se podřizují odsouzení normám vězeňským. Ve více než polovině dotazovaných trestaných jedinců převládá názor, že zabezpečení jejich materiálních potřeb je nedostatečné. Kladu si otázku, čím mají tento názor potvrzen, z čeho pramení jejich přesvědčení o nedostatečnosti. Velká většina z nich pochází z rodin neúplných, pochází z dětských domovů a prošli diagnostickými ústavami a jejich materiální potřeby nebyly v těchto jejich různých obdobích života dostatečně naplňovány. S čím je tedy mohou porovnávat? Tento názor může vycházet z jejich celoživotní touhy po naplnění potřeb, neboť každý člověk se snaží o naplňování svých potřeb.

Oblast ukládání trestů se v jednotlivých odpovědích od sebe příliš neliší, statisticky významný rozdíl byl shledán v otázkách 21, 23 a 25. U otázky 21 se obě porovnávané skupiny přiklonily v dané otázce k odpovědi ne, tzn., že se nedomnívají, že by měly být obnoveny tělesné tresty až po trest smrti. Další otázka se týkala samotného zavedení trestu smrti, zde se více než polovina trestaných respondentů vyjádřila proti obnově trestu smrti, u skupiny netrestaných se téměř ¾ respondentů vyjádřilo pro trest smrti. Proč a z jakých důvodů se takto obě skupiny vyjádřily, je otázkou, která vede k zamyšlení se nad touto problematikou. Poslední položená otázka byla více méně znalostní otázkou, a domnívám se, že právě zde se naplno projevila opět úloha dosaženého vzdělání u jednotlivých respondentů.

Závěr

Účelem této diplomové práce bylo podat široké laické veřejnosti stručný náhled do historie vězeňství, do jeho počátků utváření na našem území a do jeho fungování v různých časových obdobích a vnést tak čtenáře do problematiky vězeňství a do života jedinců za mřížemi.

Dalším cílem mé práce bylo hledání odpovědi na otázku, „zda existují mezi trestanými a netrestanými jedinci rozdíly v názorech na fungování vězeňské služby v naší republice, konkrétně ve stanovených oblastech, kterými byly vývoj vězeňské služby, dále se jednalo oblast bezpečnosti ve věznicích, zaměstnávání odsouzených, zacházení s odsouzenými a v neposlední řadě se jednalo o oblast ukládání trestů.

V teoretické části jsem se snažila o to, abych podala náhled do počátků utváření vězeňského systému v našich zemích. Byly vybrány věznice a vazební věznice, u kterých byla stručně nastíněna minulost i současnost jejich fungování. Dále jsem se snažila seznámit s účelem trestu a s druhy trestů, které lze ukládat podle trestněprávní normy platné na našem území.

V této části práce jsem dále nastínila strukturu programu zacházení, prostřednictvím kterého má vězeňská služba zajistit úspěšný návrat vězněných osob do společnosti.

Na teoretickou část diplomové práce úzce navazuje část praktická. Provedeným šetřením jsem zjistila, že v názorech zaměřených na stanovené oblasti u trestaných a netrestaných jedinců existují rozdíly. Nejvíce rozdílné názory byly prokázány v oblasti, týkající se zaměstnávání odsouzených. Tato oblast se stala nejvíce diskutovanou oblastí nejen v tomto průzkumném šetření, ale i v běžném každodenním životě v naší společnosti.

Úroveň vězeňství je jednoznačně daná politickou, ekonomickou a sociální situací dané země. Pokud chceme být moderní vyspělou evropskou zemí, musíme dbát na řádnou penitenciární a postpenitenciární péči a především zajistit účelnou prevenci. To vše lze pouze s dostatkem odborně vzdělaného a dostatečně kvalifikovaného personálu, který bude neustále na vězněné osoby výchovně působit.

Z obsahu diplomové práce vyplývá, že provedeným průzkumným šetřením bylo dosaženo daného cíle a byla potvrzena domněnka, že mezi jednotlivými porovnávanými skupinami budou shledány rozdíly v názorech na fungování Vězeňské služby České republiky.

Položím-li si otázku, co mi tato práce přinesla, čím mně obohatila, tak musím konstatovat, že jsem získala nové osobní zkušenosti v interakci s respondenty skupiny netrestání, někdy v pozitivním, jindy v negativním smyslu, ale především se domnívám, že z této práce plyne jednoznačné doporučení nejenom pro vězeňskou službu, ale pro celou naši společnost. Doporučení se vztahuje k oblasti zaměstnávání odsouzených. Jak již bylo řečeno, zaměstnávání a odměňování pracujících lidí ať již za mřížemi nebo ve společnosti, je dnes velmi vážným a důležitým tématem. Nejenom pro vězeňskou službu, ale i pro ostatní společnost. Z této diplomové práce vyplývá skutečnost, že je zapotřebí zamýšlet se dnes, zítra, ale i do budoucna nad otázkou zaměstnávání lidí, kteří chtějí pracovat, ale ne vždy jsou k jejich práci vytvořeny vhodné podmínky.

Lze říci, že tato práce potvrdila několik dílčích poznatků, které jsou popsány v literatuře minulých let. Z průzkumného šetření vyplynulo, že oblast zaměstnávání odsouzených, by se měla dostat do popředí zájmu. Český vězeňský systém může přijmout opatření, která povedou ke skutečnému zvýšení zaměstnanosti jako je například vybudování infrastruktury, jako jsou výrobní haly a dílny, ve kterých by odsouzení mohli vykonávat takové operace, které nejsou výrobně složité s ohledem na populaci odsouzených, na jejich vzdělání a pracovní schopnosti. Odměňování odsouzených za vykonanou práci je v současnosti velmi nízké a bylo by vhodné v této oblasti provést analýzu, které by mohla vést k valorizaci finančního odměňování odsouzených, aby se jejich výše blížila obvyklé mzdě za podobnou nebo totožnou práci v regionu, ve které se příslušná věznice nachází.

Také získání odborné způsobilosti pro vykonání určitého typu práce v podobě rekvalifikačních kurzů pro odsouzené se středně dlouhými tresty nebo učňovské přípravy pro odsouzené s dlouhými tresty s příslušnou pracovní zkušeností, by řešily otázku zaměstnávání odsouzených. Pro odsouzené chybějí kvóty pro chráněná pracovní místa, v kterých by mohli získané pracovní dovednosti uplatnit a zdokonalit. Jsou to opatření, která jsou finančně náročná, ale před jejich zavedením by musela být provedena seriózní studie, která by analyzovala komplexně dopad takového opatření v praxi.

Resumé

Tato práce sestává ze 4 kapitol:

První kapitola se zabývá počátky vězeňství na našem území a jeho vývojem v letech 1918-1989, a dále reformou a perspektivami vězeňství v letech 1990 až po současnost.

Obsahem druhé kapitoly jsou vězeňská zařízení a jejich rozdělení. Dále se tato kapitola věnuje historii a současnému fungování vybraných českých a moravských věznic. Jedná se o Vazební věznici Praha - Ruzyně, Vazební věznici Praha - Pankrác a Brno - Bohunice, Věznici Plzeň - Bory, Věznici Příbram a Věznici Mírov.

Třetí kapitola je zaměřena na legislativní úpravu výkonu trestu, účel výkonu trestu a druhy trestů dle Trestního zákona č. 40/2009 Sb.

Závěrečná, čtvrtá kapitola podává stručný pohled do činnosti v oblasti zacházení s odsouzenými.

Anotace

Tato diplomová práce podává náhled do počátků utváření vězeňského systému v českých zemích. V dalších kapitolách nastiňuje moderní základy vězeňství po vzniku ČSR a pohled je také směřován do období let 1945 - 1989. Dále se zde zmiňují o vězeňských zařízeních a jejich zvláštnostech, o minulosti a současnosti některých věznic a vazebních věznic. V následujících kapitolách popisují legislativní úpravu výkonu trestu a také se zmiňují o účelu a druzích trestů tak, jak jsou stanoveny v Trestním zákoně č. 40/2009 Sb. V neposlední řadě podávám náhled do činnosti jednotlivých oddělení ve věznici.

Klíčová slova

Historie, současnost, vězeňství, vazební věznice, věznice, výkon trestu, druhy trestů.

Annotation

This thesis gives an insight into the beginnings of the formation of the prison system in Bohemia. In other chapters outlining the basics of the modern prison system after the formation of Czechoslovakia and the view is also directed to the period 1945 - 1989. Furthermore, there is a mention of the prison and their peculiarities, the past and present of some prisons and remand prisons. The following chapters describe the legislation of the imprisonment and also focus on the types of penalties as provided for in the Criminal Code No. 40/2009 Coll. Finally, I provide insight into the activities of each department in the prison.

Key words

History, present, imprisonment, remand prisons, prisons, execution of a punishment, variations of punishments

Seznam použité literatury:

Knihy, syntetické práce a monografie:

Seznam literatury:

1. BAJCURA, L. Práva vězně od vazby po propuštění z trestu odnětí svobody. Praha, Grada: 1999. ISBN 80-7169-555-6
2. ČERNÍKOVÁ, V., SEDLÁČEK, V. Základy penologie pro policisty. Praha, Policejní akademie: 2002. ISBN 80-7251-104-1
3. FERJENČÍK, A. Úvod do metodologie psychologického výzkumu. Praha, Portál: 2000. ISBN 80-7178-367-6
4. FOX, J. The R. Commander: A Basic-Statistics Graphical User Interface to R. Journal of Statistical Software. 2005.
5. FOX, J. ANDERSEN, R. Using the R Statistical Computing Environment to Teach Social Statistics Courses. Department of Sociology, McMaster University. 2005.
6. HÁLA, J. Úvod do teorie a praxe vězeňství. České Budějovice: VŠERS, 2005. ISBN 80-86708-05-5
7. IHAKA, R. GENTLEMAN, R. R: A Language for Data Analysis and Graphics. Journal of Computational and Graphical Statistics. 1996.
8. JŮZL, M., OLEJNÍČEK, A. Penologie a penitenciární pedagogika. Brno: IMS, 2004.
9. LAUNIKARI, M., PUUKARI, S. Multicultural Quidance and Counselling – Theoretical Foundations and Best Practices in Europe. Centre for International Mobility CIMO and Institute for Educational Research, Jyvaskeyla: 2005.
10. PECÁKOVÁ, I. Testy nezávislosti v řídkých kontingenčních tabulkách. Statistika: 1986.
11. ROSENBERG, D. K. Open Source: The unauthorized White Papers. Hungry Minds: 2000.
12. ŘEHOŘ, A. Metodické pokyny pro vypracování bakalářské a diplomové práce. Brno: IMS, 2008.
13. ŘEZÁČ, F. J. Vězeňství v posavadních způsobech svých s návrhem o zdárnějším trestání a polepšování zločinců. Reedice: Příloha časopisu České vězeňství 4 a 5. 1995.

14. SOCHŮREK, J. Kapitoly z penologie I. Díl Úvod do teorie trestu a trestání. TU Liberec: 2007. Číslo publikace 55-045-07
15. UHLÍK, J. Historie věznění a vězeňství v Čechách. Studijní materiál IVVS, Stráž pod Ralskem. 2006.
16. UHLÍK, J. F. J. Řezáč – reformátor vězeňství a školství 19. století. Praha: 1997.

Časopisy a jiné zdroje:

1. České vězeňství č. 4 a 5. VS ČR Praha: 1995.
2. České věznice. Praha: VS ČR, 2006. ISSN 1213-9297.
3. České věznice – Czech Prisons. Praha: VS ČR, 2008.
4. Evropská vězeňská pravidla. Praha: VS ČR, 2006. ISSN 1213-9297.
5. Koncepce rozvoje českého vězeňství do roku 2015. Praha: VS ČR, 2005.
6. Řízení věznice v čase změn – příloha časopisu České vězeňství č. 1. Praha: 2004.
7. Trestní zákon č. 140/1961 Sb.
8. Trestní zákon č. 40/2009 Sb. v platném znění.
9. Vnitřní řád Věznice Příbram pro odsouzené zařazené do VTOS do věznice s ostrahou.
10. Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody, v platném znění.
11. Vyhláška ministerstva spravedlnosti 345/1999 Sb., kterou se vydává Řád výkonu trestu odnětí svobody, v platném znění.

Informace z internetu:

1. www.Totalita.cz ze dne 08. 10. 2009.
2. www.Vscr.cz ze dne 24. 02. 2010.
3. www.wikipedia.cz ze dne 28. 12. 2009.

Přílohy

Příloha č. 1 Dotazník trestaní respondenti – skupina č. 1

Příloha č. 2 Dotazník netrestaní respondenti – skupina č. 2

Příloha č. 1

DOTAZNÍK č. 1

Pohlaví	MUŽ		ŽENA	
Bydliště	MĚSTO		VESNICE	
Nejvyšší dosažené vzdělání	ZÁKLADNÍ	VYUČENÍ	STŘEDNÍ ŠKOLA	VYSOKÁ ŠKOLA
Věk	18-25	26-45	46-60	60 a více
Pracoval někdo v minulosti z vaší rodiny či přátel u vězeňské služby	ANO	NE	NEVÍM	

1. Myslíte si, že se české vězeňství oproti minulosti (před rokem 1989) výrazně změnilo?

Ano, výrazně

Ne, jen trochu

2. Domníváte se, že změna proběhla v žádoucím směru?

Ano, je to lepší

Ne, je to horší

3. Máte za to, že se nyní s vězni zachází lépe než dříve?

Ano, zacházení je humánnější

Ne, je to stejné

4. Myslíte, že vězeňskou službu řídí ministerstvo vnitra anebo ministerstvo spravedlnosti?

Ministerstvo vnitra

Ministerstvo spravedlnosti

nevím

5. Domníváte se, že Vězeňská služba plní řádně očekávání společnosti?

Ano

Ne

11. Jste přesvědčen/a, že dříve vězni museli pracovat?

Ano

Ne

Nevím

12. Myslíte si, že by měla být zákonem stanovená povinnost pracovat?

Ano

Ne

Nevím

13. Soudíte, že práce je pro vězně potřebná?

Ano, je dostatečná

Ne, pracovat nechtějí

14. Myslíte si, že nabídka v rozmanitosti práce pro odsouzené je dostatečná?

Ano, je dostatečná

Ne, je nedostatečná

15. Soudíte, že odsouzení jsou za svoji práci dostatečně odměňováni?

Ano

Ne

16. Je důležitější vězně sdržet, nebo se jim snažit pomoci s nápravou?

Hlídat

Vést je k jinému životu

17. Máte za to, že vězni mají dnes více povinností, než měli dříve?

Ano

Ne

Nevím

18. A co jejich práva – mají jich více dnes, nebo jich měli více dříve?

Dnes

Dříve

19. Myslíte, že zacházení s vězni je příliš přísné?

Ano

Ne

20. Domníváte se, že materiální potřeby odsouzených jsou zabezpečeny dostatečně?

Ano, lépe než netrestaných
nezaměstnaných

Ano, zabezpečení odpovídá
potřebě

Ne

6. Soudíte, že Vězeňská služba má dostatečné donucovací prostředky, aby zajistila ve věznicích kázeň a pořádek?

Ano

Ano, ale nevyužívá je dobře

Ne

7. Myslíte si, že jsou vězeňská zařízení dostatečně zajištěna proti útěkům odsouzených?

Ano, jsou velice dobře
zajištěna

Ano, přesto by ale mohla být
více zajištěna

Ne, jsou nedostatečně
zajištěna

8. Domníváte se, že je v současné době ve věznicích bezpečno i pro zaměstnance?

Ano

Ne

Nedokážu to posoudit

9. Soudíte, že v minulosti bylo pro zaměstnance více bezpečno?

Ano

Ne

Nedokážu to posoudit

10. Domníváte se, že jsou věznice více bezpečné oproti minulosti pro ostatní společnost?

Ano, jsou lépe zabezpečeny oproti minulosti

Jsou zabezpečeny stejně

Ne, jsou špatně zabezpečeny

21. Domníváte se, že by měly být obnoveny tělesné tresty až po trest smrti?

Ano

Ne

Nevím

22. Jste přesvědčen/a, že soudy by měly ukládat mnohem více jiných trestů dle trestního zákona, než trestů odnětí svobody?

Ano

Ne

Nikdy jsem nad tím nepřemýšlel/a

23. Myslíte si, že by měl být znovu zaveden trest smrti?

Ano

Ne

Nikdy jsem nad tím nepřemýšlel/a

24. Myslíte si, že v minulosti byl trest smrti dostatečným odstrašujícím prostředkem pro společnost?

Ano

Ne

Nedokážu to posoudit

25. Dokázali byste říci, jaký nejdelší trest (mimo doživotí) mohou v současné době dle trestního zákona soudy uložit?

Ano

Ne

Nedokážu to posoudit

Příloha č. 2

DOTAZNÍK č. 2

Pohlaví	MUŽ		ŽENA	
Bydliště	MĚSTO		VESNICE	
Nejvyšší dosažené vzdělání	ZÁKLADNÍ	VYUČENÍ	STŘEDNÍ ŠKOLA	VYSOKÁ ŠKOLA
Věk	18-25	26-45	46-60	60 a více
Máte osobní zkušenost s někým, kdo byl ve VT nebo vazby?	ANO		NE	
Pracuje někdo v současnosti z Vaší rodiny či přátel ve vězeňské službě?	ANO		NE	
Pracoval někdo v minulosti z vaší rodiny či přátel u vězeňské služby	ANO	NE	NEVÍM	

1. Myslíte si, že se české vězeňství oproti minulosti (před rokem 1989) výrazně změnilo?

Ano, výrazně

Ne, jen trochu

2. Domníváte se, že změna proběhla v žádoucím směru?

Ano, výrazně

Ne, jen trochu

3. Máte za to, že se nyní s vězni zachází lépe než dříve?

Ano, zacházení je humánnější

Ne, je to stejné

4. Myslíte, že vězeňskou službu řídí ministerstvo vnitra anebo ministerstvo spravedlnosti?

Ministerstvo vnitra

Ministerstvo spravedlnosti

nevím

5. Domníváte se, že Vězeňská služba plní řádně očekávání společnosti?

Ano

Ne

11. Jste přesvědčen/a, že dříve vězni museli pracovat?

Ano

Ne

Nevím

12. Myslíte si, že by měla být zákonem stanovená povinnost pracovat?

Ano

Ne

Nevím

13. Domníváte se, že Vězeňská služba plní řádně očekávání společnosti?

Ano, je dostatečná

Ne, pracovat nechtějí

14. Myslíte si, že nabídka v rozmanitosti práce pro odsouzené je dostatečná?

Ano, je dostatečná

Ne, je nedostatečná

15. Soudíte, že odsouzení jsou za svoji práci dostatečně odměňováni?

Ano

Ne

16. Je důležitější vězně střežit, nebo se jim snažit pomoci s nápravou?

Hlídat

Vést je k jinému životu

17. A co jejich práva – mají jich více dnes, nebo jich měli více dříve?

Ano

Ne

Nevím

18. Myslíte, že zacházení s vězni je příliš přísné?

Dnes

Dříve

19. Myslíte, že zacházení s vězni je příliš přísné?

Ano

Ne

20. A co jejich práva – mají jich více dnes, nebo jich měli více dříve?

Ano, lépe než netrestaných
nezaměstnaných

Ano, zabezpečení odpovídá
potřebě

Ne

6. Soudíte, že Vězeňská služba má dostatečné donucovací prostředky, aby zajistila ve věznicích kázeň a pořádek?

Ano

Ano, ale nevyužívá je dobře

Ne

7. Myslíte si, že jsou vězeňská zařízení dostatečně zajištěna proti útekům odsouzených?

Ano, jsou velice dobře
zajištěna

Ano, přesto by ale mohla být
více zajištěna

Ne, jsou nedostatečně
zajištěna

8. Domníváte se, že je v současné době ve věznicích bezpečno i pro zaměstnance?

Ano

Ne

Nedokážu to posoudit

9. Soudíte, že v minulosti bylo pro zaměstnance více bezpečno?

Ano

Ne

Nedokážu to posoudit

10. Domníváte se, že jsou věznice více bezpečné oproti minulosti pro ostatní společnost?

Ano, jsou lépe zabezpečeny oproti minulosti

Jsou zabezpečeny stejně

Ne, jsou špatně zabezpečeny

21. Domníváte se, že by měly být obnoveny tělesné tresty až po trest smrti?

Ano

Ne

Nevím

22. Jste přesvědčen/a, že soudy by měly ukládat mnohem více jiných trestů dle trestního zákona, než trestů odnětí svobody?

Ano

Ne

Nikdy jsem nad tím nepřemýšlel/a

23. Myslíte si, že by měl být znovu zaveden trest smrti?

Ano

Ne

Nikdy jsem nad tím nepřemýšlel/a

24. Myslíte si, že v minulosti byl trest smrti dostatečným odstrašujícím prostředkem pro společnost?

Ano

Ne

Nedokážu to posoudit

25. Dokázali byste říci, jaký nejdelší trest (mimo doživotí) mohou v současné době dle trestního zákona soudy uložit?

Ano

Ne

Nedokážu to posoudit